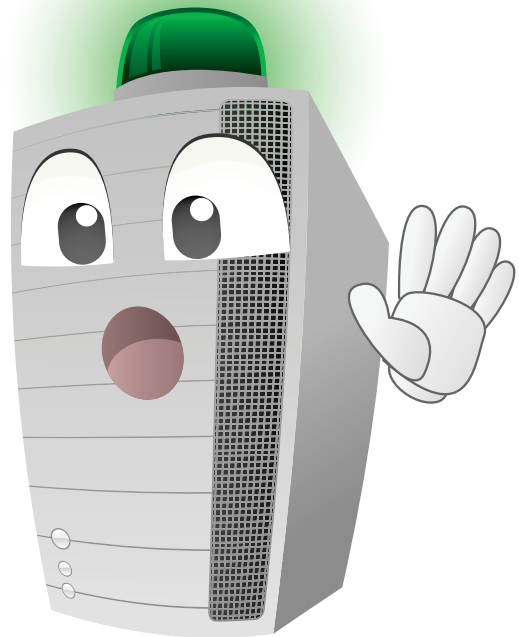

E-bok 042

FRIE YRKER OG SKATT FRADRAGSMULIGHETER **2013**

Otto Risanger

Otto Risanger

**FRIE YRKER
OG SKATT
2013**

- FRADRAGSMULIGHETER

RISANGER E-BOK 042 - **DrivBedre-pakken Skatt&Økonomi**

Utgitt av Risanger

Epost: otto@risanger.no

Internett: www.risanger.no

© Otto Risanger 2008-13

ISBN 978-82-7573-212-3

Det må ikke kopieres fra denne bok i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, Interesseorganisasjon for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Risangers ebøker i DrivBedre-pakken Skatt&Økonomi skal på kort tid gi deg innblikk i og oversikt over temaer der du ønsker bedre innsikt. Du skal lære hvordan tingene virker og henger sammen, uten å gå veien innom alle forbehold, alle detaljer og alle faguttrykk.

Kunder om DrivBedre-pakken (40 ebøker i oppdateringsabonnement):

"Utrolig mye nyttig informasjon. Veldig verdifull tjeneste" – "Har spart meg for titusener av kroner" – "Hadde aldri hatt mulighet til å finne ut av denne informasjonen selv" – "Sparte meg for mye penger" – "En god investering!" – "Prisen tatt i betraktning var det ingen tvil om å kjøpe hele pakken"

Les mer på www.adekvat.no/drivbedre-pakken

INNHold

[OM SELVANGIVELSE, VEDLEGGSSKJEMA, ALTINN OSV](#)

[ARBEIDSTAKER, OPPDRAGSTAKER](#)

[NÆRINGSDRIVENDE](#)

[BÅDE LØNNS- OG NÆRINGSINNTEKT](#)

[GUNSTIGSTE FORDELING AV LØNN OG NÆRINGSINNTEKT](#)

TEMA-DEL

- [Aksjeselskap for frie yrker](#)
- [Avskrivning](#)
- [Betaling av skatt](#)
- [Bil](#)
- [Datautstyr hjemme](#)
- [Diettgodtgjørelse](#)
- [Ekstrahjelp: Betal hvitt, få fradrag](#)
- [Ektefelle som medarbeider/medeier](#)
- [Elektronisk kommunikasjon \(telefon, mobil, internett\)](#)
- [Faglitteratur](#)
- [Faktiske kostnader](#)
- [Frilanser](#)
- [Kontorhold, lokaler i egen bolig](#)
- [Kost- og losjiutgifter](#)
- [Merkostnader til kost pga lange dager fra hjemmet](#)
- [Minstefradrag](#)
- [Pensjon \(frivillig\) for næringsdrivende, frilansere og innehavere](#)
- [Personinntekt i næring](#)
- [Radio, TV](#)
- [Regnskap i virksomhet](#)
- [Reise hjem/arbeid](#)
- [Reiser, opphold](#)
- [Representasjon, fradragberettiget bevertning av forretningsforbindelser](#)
- [Stipend](#)
- [Underskudd](#)
- [Utdanningsutgifter](#)
- [Utlandet](#)
- [Åndsverk? Patent? Fordele inntekten?](#)

OM SELVANGIVELSE FOR NÆRINGSDRIVENDE, VEDLEGGSSKJEMAER, ALTINN.NO OSV

Alle selvstendig næringsdrivende/-innehavere av enkeltpersonforetak mottar forhåndsutfylt selvangivelse, på samme måte som lønnstakere og pensjonister.

Det ferdigutfylte forslaget til selvangivelse inneholder opplysninger som skatteetaten mottar fra arbeidsgivere, banker, barnehager etc.

LIK SELVANGIVELSEN FOR LØNNSTAKERE

I utgangspunktet er den forhåndsutfylte selvangivelsen for næringsdrivende lik selvangivelsen for lønnstakere og pensjonister. Imidlertid får næringsdrivende i tillegg en egne poster i selvangivelsen med plass til å fylle inn næringspostene.

I tillegg kommer vedleggsskjemaene (som regel næringsoppgave og skjema for personinntekt).

Forhåndsutfylt selvangivelse for personlig næringsdrivende kommer samtidig med selvangivelsen for lønnstakere og pensjonister, dvs i mars.

INNLEVERINGSFRISTER

Innleveringsfristen for selvangivelsen for næringsdrivende på papir er 30. april.

Fristen for elektronisk levering på altinn.no er 31. mai.

IKKE NÆRINGSOPPGAVE UNDER 50.000

Mange selvstendig næringsdrivende med en brutto omsetning i næring på 50 000 kroner eller mindre slipper å levere utfylt næringsoppgave som vedlegg til selvangivelsen. De slipper dermed også personinntektsskjemaet.

For små enkeltpersonforetak som slipper å levere næringsoppgave skal brutto driftsinntekter, totale fradragsberettigede driftskostnader og driftsresultat (overskudd/underskudd) føres direkte i Selvangivelse for næringsdrivende. Det gjøres i egne poster.

MERK! Flere detaljer om dette finner du i Risangers e-bok 028 NÆRINGSOPPGAVEN.

NÆRINGSDRIVENDE: ELEKTRONISK INNLEVERING

Næringsdrivende som er registrert i Brønnøysund kan logge seg på www.altinn.no, fyller ut og sende Selvangivelse for næringsdrivende med tilleggsskjemaer elektronisk. Det er gratis.

Skatteetaten ønsker at også alle mindre næringsdrivende helst gjør det på denne måten.

Denne leveringsløsningen på nett er først og fremst lagt til rette for næringsdrivende som foretar utfylling og innsending av selvangivelse uten bruk av regnskapsfører eller spesielle årsoppgjørprogram.

Nettløsningen inneholder en spesialtilpasset versjon av selvangivelse og næringsoppgave (for de som bruker Næringsoppgave 1).

I næringsoppgaven legges det opp til en trinnvis utfyllingsprosess hvor det også tilbys hjelp og støtte under utfyllingen.

Det skal skje automatisk overføring av beløp fra skjema til skjema. Riktig vedleggsskjema skal bli gjort tilgjengelig for den næringsdrivende når det er behov for å fylle inn flere detaljer i bestemte poster i næringsoppgaven.

INNLOGGING

Du kan logge inn på Altinn ved å benytte ett av disse alternativene:

- MinID med koder fra SMS eller PIN-kodebrev
- BankID med kodebrikke fra banken din
- Buypass med smartkort og kortleser
- Commfides med USB-pinne

eller flere andre innloggingsmuligheter.

Du må også ha ditt fødselsnummer (11 sifre) tilgjengelig.

Etter å ha vært inne første gang, vil du senere ved å skrive inn fødselsnummer og ditt eget, selvvalgte passord, øyeblikkelig få tilsendt som SMS en kode som gir tilgang til Altinn.

Det er også mulig å overføre selvangivelsen mv til Altinn direkte fra flere regnskaps- og økonomiprogrammer.

MERK! Du finner en grundigere veiledning om utfylling på Altinn i Risangers e-bok 028 NÆRINGSOPPGAVEN.

NEDLASTING AV SKJEMAER

På www.skatteetaten.no kan du laste ned de skjemaene som du trenger for å levere på papir - eller eventuelt for å skaffe deg selv et overblikk før du går inn i Altinn.

TIPS! Du kan fylle ut skjemaene på www.skatteetaten.no mens de er på skjermen, printe dem ut eller (i Word) lagre dem til senere bruk.

Men skal du levere elektronisk, må det gjøres på www.altinn.no.

TIPS! Du finner mye nyttig tilleggsinfo på www.skatteetaten.no. Info for næringsdrivende finner du også på nettstedene www.altinn.no og www.naringsdrivende.no.

REGLENE

Denne e-boka må i hovedsak vise til skattereglene slik de lyder. Enkelte næringsdrivende har imidlertid fått til en forståelse med sitt skattekontor eller sin saksbehandler som gjør at de behandles etter gunstigere regler på noen områder, særlig når det gjelder fradrag. Når det er tilfelle, kan du holde deg til de fradragene du før har oppnådd.

Men du har ikke noe krav på at årets ligning skal tilsvare fjorårets.

LØNN ELLER NÆRINGSINNTekt?

Når vi her skriver om regler for arbeidstakere, gjelder dette regler i forbindelse med lønnsinntekt som du mottar, dvs normalt med skattetrekk, enten i egenskap av ansatt, vikar/midlertidig ansatt eller frilanser/oppdragstaker.

Når vi skriver om regler for næringsdrivende, gjelder dette regler i forbindelse med næringsinntekt, enten av salg av varer eller tjenester, eller royalty for salg eller annen virksomhet i næring.

Mange selvstendig næringsdrivende har både lønns- og næringsinntekt.

RETTLEDNINGER

Skatteetaten lager en rekke rettleddninger. Du finner dem på www.skatteetaten.no eller kan få dem på skattekontoret.

SKATTEOPPGJØRET

Det er svært viktig at du gjennomgår tallene grundig når skatteoppgjøret kommer.

TIPS! Kontroller at ligningsmyndighetene har fått med seg og ført riktig de beløp du har oppgitt i din selvangivelse. De kan også ha foretatt endringer som du ikke er blitt varslet om.

ARBEIDSTAKER/-OPPDRAGSTAKER

Lønnsinntekt kan du ha som ansatt, vikar, midlertidig ansatt eller som oppdragstaker (lønnsfrilanser, i jobb utenfor tjenesteforhold), altså at du utfører et arbeid uten å være ansatt, vanligvis med enkeltstående arbeidsoppgaver for en eller flere oppdragsgivere.

MERK! Arbeids- eller oppdragsgiver skal trekke skatt (forskuddstrekk) av lønnsutbetaling/lønnshonorar, slik at du mottar beløpet minus skatt.

De fleste arbeidstakere og oppdragstakere bruker minstefradraget. Noen har så store kostnader og avskrivninger at de bruker posten faktiske kostnader i stedet.

TIPS! Selvangivelsens post 3.2.7 kan være viktig for de som er lønns-/oppdragstakere og som selv dekker merkostnader til kost og losji, siden disse kostnadene går til fradrag utenom minstefradraget.

STRYKE OG GI OPPLYSNINGER

Etter at du har mottatt selvangivelsen, skal du ta stilling til om alle aktuelle opplysninger av betydning for dine skatteforhold er tatt korrekt med.

Du kan stryke forhåndsutfylte beløp, og du kan føre opp nye beløp i endringsfeltet ved siden av opprinnelig beløp. Du kan også sende inn vedlegg med ytterligere opplysninger om formues- og inntektsforhold.

MERK! Blir du for passiv og for lite kritisk til tallene, er din underskrift likevel bindende.

TALL DU KAN ENDRE

Her er noen av de forhåndsutfylte beløpene som du like gjerne først som sist kan innstille deg på å måtte sjekke grundig. Kanskje endring av beløpene blir nødvendig i noen av disse tilfellene:

- du har fått en årsoppgave over beløp som gjelder flere personer, feks når innskudd i bank skal fordeles på flere eiere,
- ektefeller ønsker en annen fordeling av formue, gjeld og renter,
- samboere har avtaler om en annen fordeling av ansvar for gjeld og renter,
- du finner feil i lønns- og trekkoppgaven fra arbeids- eller oppdragsgiveren om lønn, forskuddstrekk, naturalytelser, godtgjørelser ol, eller

- banker, forsikringsselskap, offentlige instanser mv har oppgitt feil beløp.

OPPLYSNINGER DU MÅ FYLLE UT SELV

Først må du kontrollere at alle forhåndsutfylte tall stemmer, evt rette der det er feil. Deretter vil du oppdage at det er ganske mye du må fylle inn selv:

- reisekostnader hjem/arbeid + pendlerreiser hjem over egenandelen,
- tap eller gevinst på salg av aksjer eller andre verdipapirer,
- renteinntekter eller kostnader på private lån,
- kjøp av bil, campingvogn, motorsykkel, båt osv,
- evt skattepliktig gevinst ved salg av fast eiendom, evt tap med fradragsrett,
- evt skattepliktig utleieinntekt,
- skattepliktige naturalytelser og godtgjørelser fra arbeidsgiveren som ikke er innberettet og
- fagforeningskontingent som ikke er innberettet.

TIPS! Særlig når du har felles bolig, formue, gjeld eller barn med samboer bør du dobbeltsjekke opplysningene.

NÆRINGSDRIVENDE

Når er du - skattemessig sett - næringsdrivende?

Næring er gjerne knyttet til økonomisk virksomhet for egen regning og risiko, som har et visst omfang og varighet, og som er egnet til å gi overskudd. I de fleste sammenhenger vil det være klart om det drives næringsvirksomhet.

Men i enkelte tilfeller kan det bli spørsmål om det i stedet er et arbeidstaker-/oppdragstakerforhold, passiv kapitalplassering eller "ikke-økonomisk virksomhet" (dvs hobby ol).

Ligningsmyndighetene skal avgjøre etter en helhetsvurdering. De kan meget godt overprøve både den (som regner seg som) næringsdrivende og oppdragsgiveren som har utbetalt honorar som næringsinntekt.

OPPDRAKSGIVERES ANSVAR

Du kan ikke fritt velge når du skal være næringsdrivende. Det kan være mange situasjoner der du befinner seg i en gråsoner mellom lønn og næring.

Ansvaret i denne sammenheng er i hovedsak plassert på oppdragsgiveren. En oppdragsgiver som utbetaler som næringsinntekt et beløp som skulle ha vært lønnsinntekt, vil på den måten unndra arbeidsgiveravgift samt plikten til å trekke skatt i lønnsinntekt.

ROYALTY, VEDERLAG, GJENBRUK

Næringsinntekt har du bl a av provisjon og royalty og av andre salgsvederlag.

MERK! Det er ikke noen grense nedover. Selv om provisjonsinntekten er svært lav, blir du regnet som næringsdrivende i den sammenhengen.

Provisjon og annen næringsinntekt utbetales uten at det trekkes skatt. Du er selv ansvarlig for at skatten på overskudd i næring betales.

NÆRING: MINST TO SKJEMAER

+ SELVANGIVELSEN

Har du hatt næringsinntekt av noe slag, regnes du som næringsdrivende for denne inntekten. Det innebærer at du er pliktig til å levere både Næringsoppgave 1 og skjemaet Personinntekt fra enkeltpersonforetak sammen med selvangivelsen (unntatt hvis brutto næringsinntekt ikke overstiger 50.000 kroner).

Det kan også være aktuelt med avskrivningsskjema og bilskjema.

TIPS! Skjemaene kan være vanskelige å fylle ut for "nybegynnere". Sett av rikelig med tid til dette arbeidet. Mange kan være tjent med å få hjelp fra regnskapsbyrå - iallfall det første året - for å lære å gjøre jobben riktig.

LEVÉR NÆRINGSOPPGAVEN UTEN VEDLAGT REDEGJØRELSE

Noen legger ved en redegjørelse om sin næringsinntekt. Noen legger også ved kopier av utgiftsbilag ol.

Men ligningsmyndighetene ønsker ikke noen slik redegjørelse eller kopier av bilag. De er heller ikke vant til å få det fra næringsdrivende.

Ligningsmyndighetene forventer kort og godt at du holder deg til lover og regler, og ellers at de tall du oppgir er reelle, både når det gjelder inntekter og kostnader.

Videre forventes det at du kan dokumentere alle tall dersom det er noe ligningsmyndighetene vil spørre om. Da er det en forutsetning at du har alle nødvendige bilag, og at de er i orden.

TIPS! Levér normalt næringsoppgaven uten ytterligere kommentarer. Men sørg for at all dokumentasjon er på plass hos deg hvis det senere blir stilt spørsmål eller du blir bedt om å gi flere opplysninger.

I noen tilfeller kan det likevel være på sin plass å legge ved en forklarende setning eller to om årsaken, feks hvis en næring plutselig har sterkt økte kostnader sammenlignet med tidligere, eventuelt sterkt reduserte inntekter.

Særlig kan dette være et poeng hvis du kommer ut med underskudd i næring.

TVIL OM INNTEKTER OG FRADRAG

Er det inntekter som du er i tvil om er skattepliktige, eller har du kostnader som du er i tvil om gir rett til fradrag, skal du informere skattekontoret om dette.

Du skal ikke føre inn i næringsoppgaven/selvangivelsen inntekter som du mener er skattefrie, unntatt hvis det finnes regler om at du skal gi opplysninger (feks om arv, større gaver, lotterigevinster mm).

Er det noen som helst tvil om skatteplikt eller ikke, skal du informere skattekontoret om inntekten og eventuelt om at du ikke har ført den opp fordi den etter din oppfatning er skattefri.

Gjelder det fradrag, skal du føre fradragbeløpet inn i næringsoppgaven/selvangivelsen. Er du imidlertid i tvil om fradragretten, skal du informere om beløpet og forholdene rundt.

Da er det opp til skattekontoret å eventuelt stryke fradraget.

TIPS! Poenget er: Du blir ikke "straffet" dersom du og skattekontoret er uenige om skatteplikt eller fradrag på ett eller flere punkter, så sant du har opplyst om problemstillingen.

Kan du derimot beskyldes for å ha gitt uriktige eller ufullstendige opplysninger, kan du ilegges tilleggsskatt på 30 prosent av den skatten som kunne vært unndratt.

Ved grov uaktsomhet eller forsett brukes 45 eller 60 prosent.

Det brukes redusert sats på 10 prosent når skattyter gir uriktige eller ufullstendige opplysninger, som senere blir gitt ukrevet av arbeidsgiver eller andre tredjeparter.

BÅDE LØNNS- OG NÆRINGSINNTekt

Mange har en del av sin samlede inntekt som lønnsinntekt og en del som næringsinntekt. Dermed er du både arbeidstaker/oppdragstaker og næringsdrivende.

Tjener du feks 300.000 kroner i fast jobb, som vikar eller som frilanser, er du arbeidstaker/oppdragstaker i den sammenhengen. Tjener du feks 150.000 kroner i royaltysalg, er du næringsdrivende i den sammenhengen.

MERK! Det vanlige her er at du har minstefradrag i lønnsinntekten og fradrag for kostnader i næringsinntekten.

Det er avgjørende at du ikke blander de to typene inntekt og kostnader sammen, og at du fører dem riktig. Lær deg reglene! Fører du feil, risikerer du å betale for mye skatt.

TIPS! All lønnsinntekt føres direkte i selvangivelsen. All næringsinntekt føres i næringsoppgaven. Der går kostnader i næring til fradrag. Nettobeløpet går videre til skjemaet Personinntekt fra enkeltpersonforetak og derfra videre til selvangivelsen.

Både fra næringsoppgaven (med årets resultat i næring) og fra personinntektsskjemaet (med årets personinntekt i næring) går det beløp videre til selvangivelsen.

Beløpene skal inn på to forskjellige poster.

For mange næringsdrivende med enkle forhold er det ofte identiske beløp.

Uansett er dette som det skal være:

- Beløpet fra næringsoppgaven går inn i skattyterens alminnelige inntekt og utløser opptil 28 prosent skatt.
- Beløpet fra personinntektsskjemaet går inn i grunnlaget for trygdeavgift (11 prosent utenom enkelte primærnæringer) og eventuell toppskatt på høyere inntekter (9 og 12 prosent).

Så selv om det skulle være to kanskje identiske beløp som går videre fra vedleggsskjemaene til selvangivelsen, utløser disse ingen form for dobbeltbeskatning.

FRADRAG FOR KOSTNADER BÅDE I LØNNS- OG NÆRINGSINNTekt

Kan du bruke minstefradraget i lønnsinntekt selv om du også krever fradrag i næringsinntekt? Svaret er ja.

Du skal imidlertid se til at de samme kostnadene ikke kommer dobbelt til fradrag, altså både i minstefradraget og som fradrag i næringsinntekten.

Det heter i Skattedirektoratets Lignings-ABC at i slike tilfeller "skal kostnader som knytter seg til både næringsinntekt og lønn mv fordeles mellom inntektstypene".

Skal du få fullt fradrag for kostnadene i næringsregnskapet og samtidig uavkortet minstefradrag, må du - hvis skattekontoret tar opp spørsmålet - kunne vise til at kostnadene som er ført i næringsoppgaven, virkelig vedrører bare nærings-/royaltyinntekten.

TIPS! Gjelder enkelte kostnader både lønn og næring, kan du eventuelt foreta en fordeling, feks ved at 75 prosent av kostnaden føres i næringsregnskapet, mens 25 prosent inngår som en del av minstefradraget i lønnsinntekt mv.

GUNSTIGSTE FORDELING AV LØNN OG NÆRINGSINNTekt

INNTekTSÅRET 2012

I 2012 er minstefradraget i lønn økt fra 36 til 38 prosent. Dette gagnar først og fremst de med forholdsvis lav lønnsinntekt.

Har du forskjellige typer arbeid og virksomhet, kan det være en svært gunstig kombinasjon i 2012 å ha en lønnsinntekt på 205.650 kroner på den ene sida, da det gir maksimalt minstefradrag på 78.150 kroner, og å ha næringsinntekt med fradrag for næringskostnader på den andre sida.

Også for den som har relativt lav lønnsinntekt (og som ikke har pensjon i tillegg), kan minstefradraget komme gunstig inn.

En lønnsinntekt på mellom 31.800 og 83.684 kroner gir 31.800 kroner i minstefradrag i 2012.

Lønnsinntekt under 31.800 kroner gir minstefradrag tilsvarende lønna. 20.000 kroner i samlet lønn gir minstefradrag på 20.000.

MERK! Det gjelder andre satser for pensjonsinntekt.

INNTekTSÅRET 2013

Har du forskjellige typer arbeid og virksomhet, kan det være en svært gunstig kombinasjon i 2013 å ha en lønnsinntekt på 203.250 kroner på den ene sida, da det gir maksimalt minstefradrag på 81.300 kroner, og å ha næringsinntekt med fradrag for næringskostnader på den andre sida.

I 2013 er minstefradraget i lønn på 40 prosent.

Også for den som har relativt lav lønnsinntekt (og som ikke har pensjon i tillegg), kan minstefradraget komme gunstig inn.

En lønnsinntekt på mellom 31.800 og 79.500 kroner gir 31.800 kroner i minstefradrag i 2013.

Lønnsinntekt under 31.800 kroner gir minstefradrag tilsvarende lønna. 20.000 kroner i samlet lønn gir minstefradrag på 20.000.

MERK! Det gjelder andre satser for pensjonsinntekt.

TEMA-DEL

AKSJESELSKAP FOR FRIE YRKER

Mange selvstendig næringsdrivende har vurdert om det lønner seg å bytte selskapsform etter at det nå er nok med 30.000 kroner for å kunne opprette et aksjeselskap og også etter at små-AS (under fem millioner i omsetning) ikke lenger trenger revisor for årlig revisjon av selskapets regnskap.

Regnskapsførere kunne fortelle at særlig arbeidsgiveravgiften – opptil 14,1 prosent på brutto lønn - har fått mange ENK-innehavere fra tanken på å opprette AS med seg selv som eneste ansatte.

STØRRE OMSETNING

Hvis vi ser for oss fri yrkesvirksomhet lagt inn i eget AS, er nok dette mest aktuelt for de med relativt stor omsetning. Omsetningen bør i alle fall være på noen hundretusener i året. Bakgrunnen er gjerne at man mener at man kan spare skatt ved en slik organisering av virksomheten.

Det er skatt på utbetalt utbytte til personer etter et lite skjermingsfradrag (aksjonærmodellen). Utbytteskatten utgjør totalt 48,16 prosent av skattepliktig utbytte - selskap og aksjonær sett under ett.

OVERSIKTLIGE FORHOLD

AS-formen velges av noen fordi den gir oversiktlige forhold når det drives aktiviteter på mange områder: AS-et mottar inntekter og dekker kostnader, og betaler lønn, godtgjørelser og kanskje utbytte av det som blir til overs.

Det er ikke noe galt i seg selv å opprette et privat aksjeselskap. Det er tillatt for alle. For en aktiv yrkesutøver, feks med et eget lite enkeltpersonforetak, med oppdrag også for andre, kanskje med frilans-, kurs- og foredragsvirksomhet osv i flere sammenhenger, kan et AS være en fornuftig selskapsform.

Men det finnes skattemessige grenser. En lektor - eller andre arbeidstakere - kan ikke gjøre seg om til et AS og få lønna utbetalt til AS-et. Lignende grensesettinger kan frie yrkesutøvere mv møte og få tommelen ned fra ligningsmyndighetene.

Er alt som det påtenkte selskapet skal gjøre basert på yrkesutøverens personlige arbeidsinnsats, er man nemlig absolutt i gråsonen. Skattekontoret kan komme til å foreta gjennomskjæring og "tilordne" inntekten til deg personlig.

I det øyeblikk virksomheten er så stor at du ser deg nødt til eller tjent med å ansette et menneske - heltid eller deltid - begynner det mer å ligne et akseptabelt selskap, selv om det fremdeles baserer hovedinntjeningen på din personlige innsats, salgsevne osv.

Slår flere seg sammen som aksjonærer i et aksjeselskap, eller driver egen aktiv virksomhet som er en del av helheten, skal det mye til før det vil bli stilt spørsmål ved selskapsformen.

Enkelte forfattere har eksempelvis ønsket at løpende royalty "heretter" skal godskrives deres nyopprettede AS. Men en forfatter må selv skatte av opptjent royalty i henhold til inngått kontrakt. Forfatteren kan ikke slippe skatt ved å be forlaget om at pengene overføres til andre, heller ikke til "eget AS". Forlaget må innberette royalty til forfatteren selv, i henhold til kontrakten.

Men det blir annerledes hvis kontrakten i utgangspunktet gjøres med forfatterens AS.

Det er en del bokroyaltyavtaler inngått av norske forlag med små enpersons-AS, og det er i og for seg helt kurant.

Det er ikke forlagets oppgave å utøve skjønn over om forfatter-AS-et er akseptabelt for ligningsmyndighetene. Den som oppretter et AS og tilbyr et bokprosjekt på vegne av AS-et, har selv ansvaret for at det holder skattemessig.

TIPS! Andre aktuelle selskapsformer kan være NUF (norskregistrert utenlandsk foretak), SA (samvirkeforetak) eller ANS/DA (deltakerlignet selskap). Se evt e-boka 'Beste selskapsform'.

AVSKRIVNING

Det som ligger bak systemet med saldoavskrivning er at driftsmidler som kjøpes inn til virksomheten gjerne har en levetid på noen år, og at fradragføring av driftsmidlene tilsvarende skal fordeles over noen år.

"BETYDELIGE DRIFTSMIDLER"

Betydelige driftsmidler (pris over 15.000 kroner - inkl moms når du ikke er momsregistrert, ekskl moms når du er momsregistrert) som når de anskaffes har en antatt gjenværende levetid på minst tre år, skal saldoavskrives. Driftsmidler med kortere levetid kan føres til utgift med en gang. Dette er likt for arbeidstakere og næringsdrivende (men for arbeidstakere inngår kostnadsføring eller avskrivning normalt i minstefradraget).

MERK! Datautstyr med beregnet kortere gjenværende levetid enn tre år kan utgiftsføres i innkjøpsåret. Det er antatt samlet gjenværende levetid, ikke hvor lenge du selv kommer til å eie driftsmidlet, som er avgjørende. Ligningsmyndighetene har sagt at datautstyr "normalt" har en driftstid på mer enn tre år, og dermed skal avskrives i stedet for å utgiftsføres direkte. Kjøper du utstyret brukt, er ikke saken så klar. Dessuten går utviklingen raskere og raskere, både når det gjelder nødvendigheten av å anskaffe ny programvare og nytt datautstyr. Tre år er nå en så lang periode nå at noen rekker å vrake nytt utstyr i løpet av perioden.

SATSER

I 2012 og 2013 er prosentsatsene for saldoavskrivning av kontormaskiner og datautstyr 30 prosent. Annet utstyr - som feks maskiner, instrumenter, inventar, biler - kan avskrives med 20 prosent.

SPLITTE OPP

Ved å få splittet opp anskaffelser i enkelt-fakturaer som hver er på under 15.000 kroner, kan feks en fotograf velge kjøpe linser for seg, stativ for seg, kamerahus for seg og utgiftsføre alt samme inntektsår i stedet for å fordele kostnadene over flere år. Men dette er ikke etter reglene.

MERK! Om datautstyr er det presisert at PC, tastatur, skjerm og skriver må anses som ett driftsmiddel, altså at de ikke kan splittes opp.

INNETKSTGIVENDE VIRKSOMHET

For å være driftsmiddel må et objekt hovedsakelig være brukt i inntektsgivende virksomhet.

MERK! Hvis det delvis brukes privat, skal kostnadene ved kjøp av driftsmiddelet som hovedregel ikke deles opp på næring og privat. Enten skal hele kostprisen utgiftsføres eller avskrives, eller ingen del. Bruken i inntektsgivende virksomhet må utgjøre den overveiende del av den totale bruken.

TIPS! Det finnes likevel en åpning for fradrag for aktiva som bare er brukt for en mindre del i virksomheten og som dermed etter reglene ikke er et driftsmiddel som kan kostnadsføres eller avskrives. Eieren kan "kostnadsføre en del av verdiforringelsen som etter en skjønnsmessig vurdering faller på bruken i inntektsgivende aktivitet" (Lignings-ABC").

AVSKRIVNING FOR ARBEIDSTAKERE

Også en arbeidstaker vil kunne kreve avskrivning på driftsmidler som han/hun bruker i sitt arbeid. Det er et vilkår at det foreligger en tilstrekkelig nær tilknytning mellom bruken av driftsmiddelet og utøvelsen av inntektstervervet. Hva ligningsmyndighetene godtar vurderes konkret i forhold til arten av arbeidstakerens arbeidsoppgaver.

Det kan ikke oppstilles som et generelt krav for rett til avskrivning, at skattyteren er pålagt av arbeidsgiveren å gå til anskaffelse av driftsmiddelet, eller at han/hun må det for å få eller beholde stillingen.

Det kan heller ikke stilles krav til at skattyteren påviser inntektsøkning. Arbeidstakeren må imidlertid kunne sannsynliggjøre at gjenstanden hovedsakelig nyttes i yrket. Normalt vil anskaffelse av gjenstander som faktisk brukes i arbeidet, og som etter sin art ikke er egnet til privat bruk, kunne godtas som anskaffelse av driftsmiddel.

Som driftsmiddel anses også gjenstander som etter sin art kan dekke private behov, hvis det er på det rene at gjenstanden står på arbeidsstedet og det er overveiende sannsynlig at den forblir der fremover i tid.

Lignings-ABC: - Er vilkårene for øvrig oppfylt, kan avskrivning også foretas selv om gjenstanden står hjemme hos arbeidstakeren. I disse tilfellene vil imidlertid det forhold at den er plassert i hjemmet være et moment ved vurderingen av omfanget av den private bruken.

Er det grunn til å anta at gjenstanden hovedsakelig er anskaffet for å dekke private behov, vil den ikke kunne avskrives. Dette vil ofte kunne være situasjonen for gjenstander som er vanlig i privat eie, slik som TV, video, stereoutstyr, kamera, hjemmedatamaskin mv, sier skatteetaten.

MER OM AVSKRIVNINGSSATSER

Kontormaskiner og datautstyr kan i 2012 og 2013 avskrives med opptil 30 prosent (gruppe a), varebiler med opptil 20 prosent (gruppe c), andre maskiner, møbler og løsøre i næring, personbiler, redskap, instrumenter mv med opptil 20 prosent (gruppe d).

Noen driftsmidler går inn i gruppe d og ikke i gruppe a selv om de er plassert i kontorlokaler, bl a: Alarmanlegg, TV-apparat, videoutstyr, framviser, fotoutstyr og utstyr til framkalling, samt tegnemaskiner ol.

For enkelte driftsmidler er det den faktiske bruk som avgjør om avskrivning skjer i gruppe a eller d. Dette gjelder feks for datamaskiner. Brukes datamaskinen med tilhørende skjermer, skrivere osv kun i kontorarbeid, regnes den som kontormaskin og går inn i gruppe a. Brukes datamaskinen bare i produksjon eller annet arbeid som ikke har sammenheng med kontor - feks til å komponere musikk på, utarbeide design, produsere arkitekttegninger - går den inn i gruppe d. Brukes datamaskinen både i produksjon og til kontorarbeid, regnes den som kontormaskin (gruppe a) dersom kontorbruken utgjør den vesentligste delen.

TIPS! Du kan ta fulle avskrivninger selv om utstyret er kjøpt helt på slutten av året.

EKSEMPEL: Har du investert 60.000 kroner, går altså 18.000 kroner (30 prosent) til fradrag ved første årsskifte. Bokført verdi (saldo) ved neste årsskifte vil dermed være 42.000 kroner. Da utgjør 30 prosent av saldo 12.600 kroner, som går til fradrag det året, og gjør at saldo ved årsskiftet deretter blir på (42.000 - 12.600) 29.400 kroner osv.

SKJEMA

Alle avskrivninger skal føres på et eget Avskrivningsskjema (RF-1084). Det kan hentes og fylles ut på www.skatteetaten.no og deretter skrives ut i utfylt stand.

Ved elektronisk innlevering av selvangivelsen mv på Altinn, har du tilgang til avskrivningsskjemaet der som et vedleggsskjema.

FRADRAG

For en næringsdrivende går avskrivningsbeløpet til fradrag i næringsinntekten. Fradraget reduserer både bruttoskatten og nettoskatten.

For en arbeidstaker drukner enten dette fradraget i minstefradraget eller det går inn i den alternative fradragsposten faktiske kostnader i selvangivelsen. Fradraget reduserer uansett bare nettoskatten (opptil 28 prosent) for arbeidstakeren.

BETALING AV SKATT

Næringsdrivende må sørge for at de alltid betaler inn tilstrekkelig forskuddsskatt for seg selv i forhold til inntjeningen, dvs forventet overskudd i næring sett i sammenheng med total inntekt.

BETALING AV DIN EGEN SKATT

Næringsdrivende som bruker opp innkomne beløp - også penger som skal gå til å betale egen skatt - kan sette seg selv i en uhyre vanskelig situasjon. Det er tøft å betale på gamle skattekrav, samtidig som det hele tida skal betales ny skatt av løpende inntekter.

Mange næringsdrivende har gått personlig konkurs nettopp fordi de brukte opp pengene som skatteoppkreveren (kjemneren/kommunekassereren) skulle hatt.

Enkelte har fått ødelagt økonomi, helse og trivsel i årevis på grunn av slike forhold.

SJEKK HVOR MYE SKATT DU SKAL BETALE

TIPS! På www.skatteetaten.no finner du kalkulatorer som når som helst gir enkel skatteberegning for aktuelle inntektsår. Et meget effektivt verktøy for den som vil måle skatteplikt ut fra sine formues- og inntektsforhold - både lønnsinntekt, næringsinntekt, aksjeutbytte, renter mv - samt sine gjelds- og utgiftsforhold.

På den måten kan du sørge for å ha nok penger tilgjengelig til å betale skatten.

TIPS! Sett inn penger som du kan la stå på din egen "skattekonto". Det er en konto som du selv har avgjort bare skal brukes til å betale skatt.

FIRE FORFALL

Forskuddsskatt for næringsdrivende fastsettes ved inntektsårets begynnelse og oppdeles i fire like terminbeløp. De skal betales 15. mars, 15. mai, 15. september og 15. november.

MERK! Betaler du inn for mye, kan det medføre presset likviditet: Du har for lite penger til å dekke de løpende kostnadene i næringen - og/eller dine egne levekostnader.

Da næringsinntekter i frie yrker ofte kommer inn med ujevne mellomrom, kan det i noen sammenhenger være fornuftig å begynne forsiktig i første halvår og heller betale mer i annet halvår.

Krav om endring av skattekort/forskuddsskatt kan gjøres på www.skatteetaten.no.

TIPS! Betaler du inn for lite, er poenget at du i alle fall betaler resterende skatt senest 31. mai året etter inntektsåret - for å slippe kostbare restskattrenter.

FØRSTEPRIORITET: FORSKUDDSSKATTEN

Uansett hva du ellers måtte ha av presserende betalinger:

Betal forskuddsskatten ved forfall.

Forskuddsskatten er den betalingen en næringsdrivende alltid må prioritere.

Systemet er nemlig slik at hvis du ikke betaler ved et forfall, får du i løpet av kort tid krav om å også innbetale alle kalenderårets resterende forfall.

Dette har faktisk skatteetaten dekning for i lovverket, så du stiller svakt.

EKSEMPEL: Du betaler ikke forskuddsskatten per 15. mai. I løpet av kort tid får du da krav fra skatteetaten om å betale inn forskuddsskatten for forfallene 15. mai, 15. september og 15. november.

Hvis du allerede har betalingsproblemer med forfallet feks 15. mai, skjønner du problemet når du før sommeren skal betale ytterligere to forfall.

TIPS! Men heldigvis: Skatteinnkreverne lar gjerne nåde gå for rett hvis du så raskt som mulig betaler inn 15. mai-forfallet (i vårt eksempel her). De resterende to forfall - 15. september og 15. november - går da tilbake til sin opprinnelige forfallsdato.

BIL

SKATTEFRI KM-GODTGJØRELSE 2012

I 2012 er satsen for utbetaling av skattefri km-bilgodtgjørelse:

- For kjøring 1-10.000 km kr 3,90 per km.
- For kjøring over 10.000 km kr 3,25 per km.

SKATTEFRI KM-GODTGJØRELSE 2013

I 2013 er satsen for utbetaling av skattefri km-bilgodtgjørelse:

- For kjøring 1-9000 km kr 4,05 per km.
- For kjøring over 9000 km kr 3,40 per km.

BILGODTGJØRELSE TIL ARBEIDSTAKER/FRILANSER

Har du som arbeidstaker eller som oppdragstaker/frilanser med lønnshonorar mottatt km-godtgjørelse etter disse satsene for kjøring i tjeneste eller oppdrag, er dette helt skattefritt.

Dette gjelder uansett hvor mange km du har kjørt og mottatt godtgjørelse for.

TIPS! Bilen regnes her som privatbil, ikke driftsmiddel. Bilen går ikke inn i regnskapet i det hele tatt. Du får ikke fradrag for kostnader ved bilholdet, det skjer ingen saldoavskrivning, og du beskattes på den andre sida ikke av mottatt godtgjørelse.

BILGODTGJØRELSE TIL NÆRINGSDRIVENDE

Mottar næringsdrivende bilgodtgjørelse fra oppdragsgivere/kunder for yrkeskjøring i næring eller utenfor næring med egen bil som er næringsbil (6000-km-grensen, se nedenfor), skal brutto godtgjørelse føres til inntekt i regnskapet.

Bilen regnes som driftsmiddel, og saldoavskrives. Alle kostnader ved bilholdet føres til fradrag.

(Se også avsnittet NÆRINGSBIL I EGEN VIRKSOMHET lenger bak.)

NÆRINGSDRIVENDE: GRENSENE NÆRINGSBIL - PRIVATBIL

Om en bil er næringsbil (også kalt yrkesbil) eller privatbil i ligningsmessig forstand avhenger av omfanget av bruken i yrke, tjeneste eller næring. Det spiller ingen rolle om bilen er registrert som personbil eller varebil.

En næringsbil er ved ligningen avskrivbart driftsmiddel.

Vanlige biler, som personbil, stasjonsvogn, varebil osv godkjennes som næringsbil av ligningsmyndighetene når ett av følgende vilkår er oppfylt:

- bilen utelukkende brukes i yrket, og overhodet ikke brukes privat, eller
- yrkeskjøringen utgjør minst 6000 km per år, selv om bilen også brukes privat (her skal forholdene over en treårsperiode legges til grunn så sant det er mulig), eller
- yrkeskjøringen er under 6000 km per år, hvis forholdene i yrket gjør bruk av bil nødvendig og yrkesbruken er større enn privatbruken.

Blir bilen ikke godkjent som næringsbil etter disse reglene, behandler ligningsmyndighetene den som privatbil, selv om den brukes noe i yrket.

PRIVATBIL I EGEN VIRKSOMHET

Privatbil er det enkleste hvis vi tenker på papirarbeidet. Bilkostnadene gir ikke fradrag, men i utgiftsregnskapet kan folk som er både næringsdrivende og lønns-/oppdragstakere trekke fra etter satsen på kr 3,90 i 2012 eller kr 4,05 i 2013.

Det gjøres i post 7080 i Næringsoppgave 1.

HUSK: God dokumentasjon (kjørebok) i dine bilag, i tilfelle spørsmål fra skattekontoret.

Krever du fradrag for over 6000 km yrkeskjøring, vil bilen normalt bli regnet som næringsbil, og andre regler gjelder (se neste avsnitt).

NÆRINGSBIL I EGEN VIRKSOMHET

Næringsbil/yrkesbil medfører at alle kostnader går til fradrag i regnskapet, samt saldoavskrivning av (opptil 20 prosent årlig) av bokført verdi på bilen.

Men den som eventuelt disponerer næringsbilen privat, blir ilagt en fordel som tilsvarende den fordel som ilægges den som disponerer arbeidsgivers bil privat (firmabil).

Fordelen kan eventuelt bli redusert etter spesielle regler hvis driftskostnadene på bilen er lave.

FRADRAG FOR BRUK AV TO PRIVATBILER I NÆRING

Grensen på 6000 km årlig kjøring i virksomhet gjelder per bil.

Har du to biler og faktisk bruker begge i næring, kan du kreve fradrag for inntil 6000 km per bil, og de regnes fortsatt skattemessig som privatbiler.

FRADRAG FOR BRUK AV ANDRES BIL I NÆRING

En næringsdrivende kan ofte være i den situasjon at den bilen som brukes i næringen ikke eies av den næringsdrivende selv. Eieren av bilen kan for eksempel være foreldrene til den næringsdrivende, ektefellen, samboeren, en venn eller kjenning, naboen, eller en forretningsforbindelse.

Her er skattereglene klare: Næringsdrivende som bruker andres privatbil til næringskjøring, har full fradragsrett på samme måte som om han/hun eide bilen selv. Reglene gjelder uansett om bilen leies fra andre eller lånes vederlagsfritt.

For næringsbruk av en slik bil opp til 6000 km innenfor et kalenderår, gis det fradrag i regnskapet med standardsatsen per km kjørt i næring.

MERK! Er næringskjøringen over 6000 km innenfor et kalenderår med andres bil, gjelder ikke denne standardsatsen automatisk. Skattedirektoratets Lignings-ABC sier her at kostnaden skal fastsettes ved skjønn, hvor det blant annet skal tas hensyn til bilens verdiforringelse.

Men skatteetaten regner med at hvis du betaler leie for bilen, vil leien vanligvis ta høyde for verdiforringelsen.

Det betyr at eksempelvis 30.000 kroner betalt i leie for bil - når yrkeskjøringen i næring ellers er dokumentert bra nok - gir 30.000 kroner i fradrag i regnskapet til den næringsdrivende.

DATAUTSTYR HJEMME

Har du datautstyr hjemme hovedsakelig av yrkes- eller næringsmessige grunner, skal du ha fradrag for utstyret etter vanlige regler.

Når datautstyret som den næringsdrivende har hjemme hos seg hovedsakelig brukes i yrket, vil det kunne være et driftsmiddel som kan trekkes fra eller saldoavskrives i næringsregnskapet.

BÆRBART UTSTYR

Har den selvstendig næringsdrivende bærbart datautstyr som delvis brukes i arbeidstida og delvis brukes hjemme, er det ingen tvil om fradragsretten.

STASJONÆRT UTSTYR

Er det snakk om en stasjonær PC stående hjemme, er full fradragsrett i næring avhengig av bruken. Har du datautstyr hjemme hovedsakelig av yrkes- eller næringsmessige grunner, skal du ha fradrag.

Skattedirektoratet sier: *"Forutsetningen for å få et mindre dataanlegg godkjent som driftsmiddel i næring er at anlegget er anskaffet hovedsakelig av hensyn til næringsvirksomheten. Er dataanlegget anskaffet også av andre hensyn, blir det avgjørende hva som er det primære formålet med anskaffelsen."*

Og direktoratet slår fast at det lar seg ikke gjøre i praksis å si generelt at et dataanlegg er fradragsberettiget som avskrivbart driftsmiddel eller ikke: *"Dette vil være gjenstand for en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle."*

MERK! Datautstyr med programvare som totalt koster over 15 000 kroner, skal saldoavskrives.

MERK! Internett-oppkobling kommer inn under skattereglene for elektronisk kommunikasjon.

FRADRAG OGSÅ VED MINDRE YRKESBRUK

Datautstyr som ikke er brukt hovedsakelig i inntektsgivende virksomhet, følger ikke reglene for driftsmidler.

Er utstyret bare brukt "for en mindre del" i inntektsgivende virksomhet, åpner Lignings-ABC for at eieren likevel kan "kostnadsføre en del av verdiforringelsen som etter en skjønnsmessig vurdering faller på bruken i inntektsgivende virksomhet".

TIPS! Er du ikke berettiget til fullt fradrag i regnskapet for hjemmedatautstyr, ligger det altså en ny fradragsmulighet her.

EGET DATAUTSTYR HJEMME FOR ARBEIDSTAKER

Kjøper du som ansatt selv datautstyr, som du bruker hjemme i forbindelse med en annen jobb som du har, kan det være vanskeligere å få fradrag. Skattekontoret vil lett regne med at hvis du virkelig har behov for å ha utstyret hjemme i forbindelse med yrket, vil arbeidsgiveren anskaffe det.

Svært mye avhenger av den troverdighet du kan oppnå hvis du blir nødt til å begrunne overfor skattekontoret hvorfor du mener at du har rett til fradrag. Kan du knytte bruk av dataanlegget til konkrete (ekstra)inntekter, er det en fordel, selv om Lignings-ABC sier at "det kan ikke stilles krav om påvisning av noen inntektsøkning".

Fradraget eller avskrivningsbeløpet går for arbeidstakere inn i minstefradraget, evt faktiske kostnader.

DIETTGODTGJØRELSE

I første del av dette stikkordet ser vi på reglene for lønnstakere og lønnsfrilansere, i siste del på reglene for næringsdrivende.

Se stikkordet KOST- OG LOSJIUTGIFTER om fradrag når du dekker diettkostnadene selv.

KOSTGODTGJØRELSE FOR LØNNSTAKERE OG LØNNSFRILANSERE

Kostgodtgjørelse under reiser med overnatting etter statens satser og legitimasjonskrav gir ikke skattepliktig overskudd for arbeidstakere. Dette gjelder reiser både innenlands og utenlands.

Er kostgodtgjørelse utbetalt med høyere satser enn statens, er merbeløpet skattepliktig overskudd (hvis du ikke kan dokumentere at du har hatt tilsvarende høyere kostnader).

NATTILLEGG/LOSJI INNENLANDS

Kun utbetalt nattillegg som samsvarer med dokumenterte losjiutgifter er skattefritt for arbeidstakere/oppdragstakere.

MERK! For overnatting gis altså bare skattefritak hvis det legges fram kvittering fra overnattingsstedet.

Det finnes ett unntak, men det gjelder bare reiser i Norge, ikke i utlandet:

TIPS! Ulegitimert nattillegg på 400 kroner (2012) eller 410 kroner (2013) kan utbetales av arbeids- eller oppdragsgiveren og er skattefritt for mottakeren. Dette gjelder også om du har overnattet hos slektninger eller venner, i egen hytte eller har kjørt bil gjennom natta og derfor har hatt lave eller ingen kostnader til losji.

Også viktig: Det skal ikke legges fram noen som helst kvitteringer.

Fører du opp 400/410-kroner-satsen for overnatting på tjenestereise i Norge, skal ikke arbeids- eller oppdragsgiveren stille spørsmål om hvor du har sovet. Satsen er skattefri for deg. Arbeidsgiveren får fradrag i sitt regnskap.

KOSTGODTGJØRELSE UTENLANDS

Når en arbeids- eller oppdragstaker på utenlandsreise dokumenterer å ha bodd på hotell el lign, er kostgodtgjørelse utbetalt etter satsen i statens reiseregulativ for vedkommende land skattefri.

Uten dokumentasjon for hotellovernatting anses kostgodtgjørelse inntil brakkesatsen innenlands for å ha gått med, slik at opptil dette beløpet blir det ikke noe overskudd på mottatt godtgjørelse.

NATTILLEGG/LOSJI UTENLANDS

Kun utbetalt nattillegg som samsvarer med dokumenterte losjiutgifter er skattefritt for arbeidstakere/oppdragstakere på reise i utlandet.

MERK! For overnatting gis altså bare skattefritak hvis det legges fram kvittering fra overnattingsstedet.

I utlandet gjelder heller ikke regler tilsvarende 400 kroners regelen innenlands (se ovenfor).

DAGDIETT FOR ARBEIDSTAKERE

Diettgodtgjørelse etter statens satser (eller lavere) og regulativ for reiser uten overnatting (dagdiett) er skattefri for arbeidstakere/oppdragstakere.

DIETT FOR NÆRINGSDRIVENDE

Næringsdrivende kan ikke bruke satser eller forenklet beregning av eventuelt overskudd på diettgodtgjørelse for reiser med overnatting. De må i stedet føre all mottatt diett til inntekt i næringsregnskapet.

Til gjengjeld har de full rett til fradrag for alle reise- og oppholdskostnader i næring - men bare for det som kan dokumenteres med kvitteringer.

Se også stikkordet KOST- OG LOSJIUTGIFTER - bl a om at næringsdrivende i noen tilfeller har fått godtatt fradrag etter satser.

DAGDIETT FOR NÆRINGSDRIVENDE

Næringsdrivende skal i sitt regnskap føre til inntekt hele den mottatte dagdiettgodtgjørelse og føre til utgift dokumenterte kostnader.

For næringsdrivende er det ikke noe skattefritak i mottatt diettgodtgjørelse uten overnatting. Men er de fradragsberettigede kostnadene like høye som dietten, blir det likevel ikke noe overskudd og dermed ingen skatt.

EGET FORLAG, VARELAGER, MERVERDIAVGIFT

Her skal vi kort se på et par viktige regler om regnskap, skatt og avgift for folk innen frie yrker og andre som akter å utgi bøker mv på egen regning og risiko.

For ordens skyld: Dette er en svært forenklet framstilling. Hensikten er å gi et overblikk over reglene bl a for varebeholdning.

2000 BØKER, 80.000 KRONER

Du trykker eksempelvis 2000 bøker. Hver bok koster 40 kroner fra trykkeriet. Dette koster deg 80.000 kroner, inklusiv eventuell toll, transport, frakt, spedisjon. (Vi ser bort fra moms i denne sammenheng.)

Skal du kunne trekke de 80.000 kroner fra i ditt regnskap allerede i utgivelsesåret, må du ha solgt alle 2000 bøkene før nyttårsklokkene ringer. Har du bare solgt halvparten, får du kun trekke fra 40.000 kroner dette inntektsåret, har du solgt fjerdeparten, får du trekke fra 20.000 osv.

FRADRAK FØRST NÅR BØKENE SELGES

Kjøp av varer regnes ikke som en kostnad og dermed en fradragspost, men må aktiveres. Det er først når varene selges av deg at varekjøpet vil være en kostnad, og det er først da egenforleggeren kan få fradrag.

Det er altså kun varekostnaden (her 40 kroner per eks) for faktisk solgte varer du får trukket fra. At du har betalt 80.000 kroner til trykkeriet, spiller ingen rolle for årets regnskap - og heller ikke for årets skatt.

500 BØKER SOLGT, 20.000 KRONER I FRADRAK

Sier vi at du i utgivelsesåret selger 500 bøker à 250 kroner, gir det 125.000 kroner i inntekt. Men fjerdeparten av opplaget solgt gir samtidig kun 20.000 kroner i fradrag. Har du ikke andre kostnader av betydning, skal du skatte av $(125.000 - 20.000)$ 105.000 kroner.

Dette er viktig. Du må vite hva skatteregningen av forlagsdriften blir, slik at du vet hvor mye du har å rutte med til enhver tid.

VARELAGER

Det som gjenstår av trykkekostnaden - 60.000 kroner $(80.000 - 20.000)$ - går inn i regnskapets balanse som varelager.

Selger du like mange bøker i år 2, reduseres varelageret med ytterligere 20.000 kroner, som går til fradrag i regnskapet for dette året.

TIPS! Bøker på lager som er eldre enn tre år, kan forlaget verdsette til null. Da gis fradrag for det som gjenstår av varekostnaden.

TIPS! Var det viktig for deg å få fradrag i regnskapet for hele trykkekostnaden på 80.000 kroner, måtte du som nevnt fysisk ha kvittet deg med hele det usolgte restopplaget av bøker før årsskiftet. Du kunne ha makulert bøkene eller solgt restlageret billig til noen. Er bøkene uselgelige på grunn av skader eller uaktualitet - prøv å selge fjorårets kalendre etter nyttår! - må de tas med så lenge de fysisk er i din besittelse.

Når vi først er inne på varebeholdning: Bokhandlere kan ved verdsettelsen av beholdningen av bøker velge å ha ett eksemplar av hver tittel nedskrevet til null kroner.

LITT OM MERVERDIAVGIFT (MOMS)

Utgir en forfatter bøker på eget forlag, fungerer den delen av forfatterens virksomhet som gjelder selve bokutgivelsene avgiftsmessig som for hvilket som helst annet forlag.

Forlagsvirksomhet - salg av bøker - er innenfor momsområdet. Selger forfatteren egenutgitte bøker direkte til bokhandlere (eller bokklubber) for at de skal selge dem videre derfra, er dette avgiftspliktig omsetning.

MERK! Her er det på sin plass å minne om at eventuell momsplikt først inntreffer når en virksomhet - her egenforleggeren, altså - har hatt en momspliktig omsetning på minst 50.000 kroner innenfor en løpende 12 måneders periode. (Vi går ikke inn på reglene om forhåndsregistrering.)

Bokhandel/bokklubb må altså betale moms til egenforleggeren (når denne er momsregistrert). Egenforleggeren sender momspengene videre til staten (minus egne fradragberettigede momsutlegg).

NULL PROSENT MOMS FOR BOKKJØPEREN

Men i siste ledd i kjeden - dvs ved salg til sluttbrukeren (bokleseren) - gjelder det en spesiell regel: Momssatsen er null prosent.

Så i den grad en momspliktig egenforlegger selger bøker direkte til leserne, skal det ikke være moms i bokprisen. På samme måten som en vanlig bok kjøpt hos bokhandleren også er uten moms.

MOMS PÅ KALENDARIER, KATALOGER, LOVSAMLINGER

Ikke alle bøker er fritatt for moms. Kalendarier, tabeller, kataloger, registre, lovtekstsamlinger skal feks være med moms.

LYDBØKER OG MOMS

Det er i utgangspunktet moms på lydbøker.

Men er lydboka også utgitt som en ordinær trykt bok, er det nullsats på lydboka i siste omsetningsledd på samme måte som for boka. Dette gjelder også om lydboka er en dramatisert utgave av en trykt bok.

BOK SAMMEN MED CD, DVD OSV OG MOMS

En bok som blir solgt sammen med en CD-rom, DVD el lign, er momspliktig.

Moms må da beregnes av hele prisen på boka/pakken.

E-BØKER OG MOMS

Selger en forfatter egne bøker i elektronisk utgave, feks med tekst og evt illustrasjoner på CD-rom ol, eventuelt sendt over nettet, skal det etter dagens regler plusses moms på e-bokprisen.

EKSTRAHJELP: BETAL HVITT, FÅ FRADRAG

Det vi skriver om her gjelder først og fremst for skribenter og andre næringsdrivende som driver for seg selv, det vil si uten ansatte.

Vi skal vise hvordan folk kan jobbe for deg - skattefritt - samtidig som du har full fradragsrett for lønnsutbetalingene til dem i ditt næringsregnskap.

Men når så mye er sagt: Dette gjelder kun betaling til folk som gjør småjobber for deg. For vi snakker kun om en årlig lønnsutbetaling på maks 1000 kroner - ett tusen kroner - til hver person.

I tillegg kan samme person motta totalt opptil 1000 kroner i km-godtgjørelse for bruk av egen bil i din tjeneste og i diett - begge deler må være etter statens satser og regulativ

MERK! Vi må også understreke - så det er helt klart - at denne skattefritaksregelen ikke gjelder for de som gjør noe for din virksomhet som en del av sin egen næring. De må levere faktura på vanlig måte. For næringsinntekt finnes det ikke noe skattefritt minibeløp.

1000 KRONERS REGELEN - HOVEDPUNKTER

Arbeidsvederlag (lønn) opp til samlet kr 1000 fra samme arbeids-/oppdragsgiver i løpet av kalenderåret er skattefri for mottakeren (dette gjelder altså ikke hvis det er næringsinntekt).

Dette gjelder dessuten for samlet kr 1000 i diett og/eller bilgodtgjørelse som heller ikke skal oppgis. Ikke forskuddstrekk og ikke lønns- og trekkoppgave.

MERK! Men ditt foretak må betale arbeidsgiveravgift av utbetalt brutto lønn hvis total arbeidsgiveravgift overstiger 100 kroner i en to-måneders-termin.

FORSKJELLIGE SATSER FOR ARBEIDSGIVERAVGIFT

Det er seks forskjellige satser for arbeidsgiveravgift i 2012 - fra 14,1 prosent av brutto lønn i et stort antall kommuner til 0 prosent i Nord-Troms og Finnmark (pluss Svalbard).

TIPS! Dette medfører at enkeltpersonforetak uten ansatte som ønsker skatte- og avgiftsfritak for småutbetalinger til tilfeldig arbeidskraft må ha to tanker i hodet samtidig.

Disse næringsdrivende slipper unna systemet med lønnsinnberetning mm - altså ikke trekk og ikke avgift - på disse to betingelsene

- 1) Betingelse for **skattefritak for mottakeren**: Max kr 1000 i lønn (+ evt kr 1000 i bilgodtgjørelse/diett i tillegg) til hver enkelt person i løpet av hele kalenderåret.
- 2) Betingelse for **fritak fra arbeidsgiveravgift for enkeltpersonforetak** uten ansatte: Samlet total lønn til slik tilfeldig arbeidskraft innenfor hver to-måneders termin må ikke medføre en arbeidsgiveravgift som overstiger kr 100. Siden avgiftsprosenten varierer fra avgiftssone til avgiftssone, vil grensen for total lønn variere tilsvarende.

AVGIFTSSONER: DETTE KAN MAKSIMALT UTBETALES

I tabellen nedenfor ser vi hvor mye som maksimalt kan utbetales i lønn (her i hele hundrelapper) innenfor hver termin i hver avgiftssone for at avgiften skal holde seg under 100 kroner:

Sone	Avgiftssats	Total terminlønn	Arbeidsgiveravgift
1	14,1%	Kr 700	Kr 98,70
2	10,6%	Kr 900	Kr 95,40
4A	7,9%	Kr 1200	Kr 94,80
3	6,4%	Kr 1500	Kr 96,00
4	5,1%	Kr 1900	Kr 96,90
5	0,0%	Ubegrenset	Kr 0

Vi ser at samlet total lønn til en eller flere personer innenfor samme termin kan være høyere for oppdragsgivere uten ansatte i sone 2,3 og 4, sammenlignet med sone 1 - uten at det blir avgiftsplikt.

I sone 5 (Nord-Troms og Finnmark) er det ingen arbeidsgiveravgift. Så lenge ingen person mottar mer enn 1000 kroner i lønn (+ evt godtgjørelse) i løpet av kalenderåret, er det ingen skatteplikt og heller ikke noen plikt til å innberette avgift.

1000 KRONER "VERDT" 1815 KRONER

Et skattefritt honorar på 1000 kroner kan være like lønnsomt for mottakeren som et skattepliktig honorar på opptil 1815 kroner (med ordinær sats toppskatt).

TIPS! Regelen om at bilgodtgjørelse og/eller diett etter statens satser og regulativ (trekkfri utgiftsgodtgjørelse) opp til 1000 kroner ikke skal innberettes i lønns- og trekkoppgave gjelder også hvis det ikke er utbetalt noen lønn.

EKTEFELLE SOM MEDARBEIDER/MEDEIER

I mange tilfeller arbeider begge ektefeller sammen til beste for den enes næringsvirksomhet. Det samme kan gjelde registrerte partnere, som kommer inn under samme skatteregler som ektefeller.

Arbeidet kan være mer eller mindre omfattende: Sekretær, telefonpasser, arkivar, kundebehandler, materialinnsamler osv.

En passende andel av overskuddet på næringsvirksomheten kan overføres til ektefellen. Når størrelsen fastsettes, skal det tas hensyn til både kvalitet og omfang av arbeidet.

MERK! Har ektefellen bare utført uselvstendig/underordnet arbeid, kan ektefellens del av overskuddet ifølge reglene ikke settes høyere enn det ville ha kostet å ansette utenforstående til å utføre arbeidet.

NÆRINGSINNTekt, IKKE LØNN

Ektefellens andel av næringsdrivendes overskudd er næringsinntekt, ikke lønn. Det skal altså ikke betales arbeidsgiveravgift eller trekkes skatt.

Det trengs heller ikke rent faktisk ha vært utbetalt penger til ektefellen. Her er det snakk om å fordele et overskudd ved ligningen, uavhengig av hva som er gjort med kontantene.

NÆRINGSOPPGAVEN

TIPS! I Næringsoppgave 1 er det på side 4 satt av plass til papirarbeidet dersom inntekt i næring skal fordeles mellom ektefeller. Det er ikke mye som skal til. Du skriver rett og slett inn hvor mye hhv du og din ektefelle eller registrerte partner skal ha av årets resultat i post 0402, under bokstavene F og G.

Har næringen gått med underskudd, kan ikke det fordeles mellom ektefellene. Underskuddet skal i sin helhet føres på den ansvarlige innehaver av virksomheten.

MERK! Er begge ansvarlige innehavere, kan underskuddet fordeles likevel.

Netto næringsinntekt for hver ektefelle skal videre til post 2.7.6 i selvangivelsene deres. Er det underskudd, skal det føres i post 3.2.19 i selvangivelsene.

PERSONINNTAKTSSKJEMAET

I skjemaet Personinntekt fra enkeltpersonforetak brukes post 1.10. Har begge vært aktive i foretaket, og de krever positiv beregnet personinntekt fordelt mellom seg, skal de kun levere ett personinntektsskjema for dem begge.

SELVANGIVELSEN

I Selvangivelse for næringsdrivende skal ektefeller som fordeler næringsinntekt, krysse av for at det er gjort (post 1.2.3). Avkryssingen i selvangivelsen er kun for at ligningen skal bli enklere for skatteetaten.

SAMBOER, BARN, ANDRE

Er det aktuelt med utbetaling til samboer, til egne barn eller til andre for hjelp i forbindelse med virksomheten, gjelder andre regler. Utbetalingen vil normalt bli regnet som lønn, med arbeidsgiverplikter for utbetaleren når det gjelder forskuddstrekk, arbeidsgiveravgift og innberetning.

MERK! Uansett må næringsdrivende levere lønns- og trekkoppgave for lønnsutbetalinger på samlet mer enn 1000 kroner til en person. I denne sammenhengen er han/hun arbeids-/oppdragsgiver.

Ligningsmyndighetene har utgitt et nyttig hefte: "Når privatpersoner er arbeidsgivere". Det kan lastes ned fra www.skatteetaten.no.

ELEKTRONISK KOMMUNIKASJON (TELEFON MV) - EK

Det gjelder sjablonregler for skatt på (muligheten for) privat bruk av mobil, telefon og bredbånd som du har ført til fradrag.

TIPS! Stikkordet er "elektronisk kommunikasjon" - forkortet "EK" - fordi beskatningen er samordnet når det gjelder hvordan din bruk av telefon, mobil og nettilknytning skal plasseres i årsoppgjøret (hvis du vel å merke har fradragført kostnadene i ditt regnskap).

Reglene gjelder også for næringsdrivende som har elektronisk kommunikasjon i egen bolig i forbindelse med næringen, eventuelt har mobiltelefon som brukes utenfor arbeidssted/arbeidstid.

MULIG PRIVAT BRUK

EK-reglene omfatter fordelene ved mulig privat bruk av

- mobiltelefon
- bredbåndstilgang
- IP-telefoni i boligen
- fasttelefon i boligen
- mobil tilgang til datakommunikasjon, feks via trådløst nett

Fører du mer enn én av disse tjenestene til fradrag i regnskapet, blir sjablonfordelen fastsatt til **maks 6000 kroner**. Vær oppmerksom på at har du tilgang til to mobiltelefoner, regnes dette som to EK-tjenester.

Har du bare én EK-tjeneste, blir sjablonfordelen fastsatt til **maks 4000 kroner**.

*MERK! Mobilskatten gjelder kun når det er foretatt fradragføring i regnskapet av kostnader ved **bruk**. Er **kjøpet** av for eksempel mobiltelefonen ført til fradrag i virksomhetens regnskap, spiller ikke det noen rolle her og påvirker ikke beskatningen av fordel ved elektronisk kommunikasjon. Kjøpet går til fradrag på vanlig måte.*

Også kostnader til etablering eller installasjon av en EK-tjeneste - for eksempel tilgang til internett i boligen (ADSL, bredbånd, trådløst nett) - kan føres til fradrag i regnskapet. Disse installasjonskostnadene skal imidlertid regnes med når sjablonfordelen beregnes.

FULLT FRADRAG I REGNSKAPET

Den selvstendig næringsdrivende fører alle EK-kostnadene til fradrag i regnskapet (næringsoppgaven) - fullt ut.

*MERK! Du fradragfører i **post 6995** absolutt alle kostnader ved de aktuelle EK-tjenestene, også de private. Men: Brukes de elektroniske kommunikasjonsmidlene også privat - eller har du muligheten for privat bruk - skal det deretter gjøres en sjablonavkorting av fradraget. Det skjer ved at det sjablonbeløpet som regnes som din personlige fordel føres i **post 7098** "Privat bruk av elektronisk kommunikasjon".*

ÉN EK-TJENESTE

Er det kun snakk om én EK-tjeneste - eksempelvis mobiltelefon som du også har muligheten til å bruke privat (og det har du jo) – gis det ikke fradrag for bruk i intervallet mellom 1000 og 5000 kroner (privat beregnet sjablonfordel for deg blir på maks 4000 kroner).

Føringen i regnskapet/næringsoppgaven blir da slik når privat fordel skal settes 1000 kroner lavere enn kostnadene, opp til maks privat sjablonfordel på 4000 kroner:

<i>FØRES I POST 6995</i>	<i>FØRES I POST 7098</i>
<i>KOSTNADER</i>	<i>PRIVAT FORDEL (som innberettes)</i>
Kr 1.000 (eller mindre)	Kr 0
Kr 2.000	Kr 1.000
Kr 2.545	Kr 1.545
Kr 4.070	Kr 3.070
Kr 5.520	Kr 4.000 (maks privat fordel ved 1 EK)
Kr 9.800	Kr 4.000 (osv)

TO ELLER FLERE EK-TJENESTER

For to eller flere EK-tjenester - eksempelvis bredbånd hjemme, fasttelefon hjemme, én eller flere mobiltelefoner - gis det ikke fradrag for bruk i intervallet mellom 1000 og 7000 kroner (maks privat sjablonfordel 6000 kroner):

<i>FØRES I POST 6995</i>	<i>FØRES I POST 7098</i>
<i>KOSTNADER</i>	<i>PRIVAT FORDEL (som innberettes)</i>
Kr 1.000 (eller mindre)	Kr 0
Kr 2.000	Kr 1.000
Kr 2.545	Kr 1.545
Kr 4.070	Kr 3.070
Kr 7.520	Kr 6.000 (maks privat fordel ved 2+ EK)
Kr 14.800	Kr 6.000 (osv)

UAVHENGIG AV HVEM SOM ER ABONNENT

Reglene gjelder uavhengig av om det er din virksomhet eller du privat som står som abonnent.

Så lenge bruken betales av og fradragsføres i virksomheten din, blir du sjablonbeskattet for **muligheten** til bruk utenfor virksomheten.

BARE EN DEL AV ÅRET

En næringsdrivende som har adgang til bruk av EK-tjenester utenfor næringen bare en del av året, skal fordelsbeskattes for det antallet hele eller påbegynte måneder dette gjelder.

HUSKEREGLER FOR NÆRINGSDRIVENDE

Du må først avgjøre om du skal fradragsføre én eller flere EK-tjenester.

Fradragsfører du bare én, er påplussingen for privat fordel 4000 kroner, forutsatt at denne EK-tjenesten er fradragsført med 5000 kroner eller mer.

Hvis ikke, blir påplussingen 1000 kroner lavere enn det som er fradragsført.

TIPS! Hvis du kun har én mulig EK-tjeneste til, og denne ikke koster stort, eksempelvis IP-telefoni til noen få hundrelapper i året, kan regnskapsføring i verste fall medføre en påplussing på 2000 kroner (siden maksimum privat fordel øker fra 4000 til 6000 kroner). Det kan faktisk i noen tilfeller lønne seg å dekke IP-telefon og lign selv.

Har du to, tre eller flere mulige EK-tjenester, er det bare en fordel for deg som næringsdrivende at du fører absolutt alle kostnader til innkjøp og drift til fradrag i foretakets regnskap. Påplussingen på deg personlig vil uansett ikke overstige 6000 kroner.

FRADRAG UTENFOR EK-SJABLONEN

Hvis du ikke fører til fradrag noe av bruken av feks mobiltelefon, kan du i stedet trekke fra dokumenterte tjenstesamtaler i regnskapet.

Lignings-ABC sier her at din spesifisering av disse samtalene "må inneholde tilstrekkelig informasjon til at det er åpenbart at den aktuelle utgiften skyldes tjenstlig bruk".

Spesifikasjonen må feks inneholde dato, klokkeslett, hvilket nummer det er ringt til, mottakers navn og samtaleid.

MÅ VÆRE BEHOV I TJENESTEN

EK-reglene gjelder dem som har tilgang til slike tjenester og som har behov for tjenestene i sin virksomhet.

Strengt tatt kan eksempelvis en fasttelefon som føres til fradrag i tillegg til mobiltelefon, falle utenfor hvis det ikke foreligger spesielle

forhold som gjør fasttelefonen nødvendig i virksomheten.

MERK! Blir da kostnadene ved bruk av denne "private" telefonen utgiftsført i regnskapet, er hele kostnaden en skattepliktig fordel.

EK-TJENESTER SOM FALLER INNENFOR SJABLONEN OG REGNES SOM ÉN EK-TJENESTE

Skattedirektoratet har tatt utgangspunkt i et funksjonelt og ikke et teknologisk skille mellom de ulike EK-tjenestene. De ulike kategoriene av EK-tjenester som faller innenfor sjablonen er:

- fasttelefon, gjennom isdn eller analog linje
- mobil taletelefoni (mobiltelefon i vanlig forstand)
- fasttilgang til bredbånd, typisk gjennom kobberlinje (feks ADSL)
- mobil tilgang til datakommunikasjon, for eksempel via trådløse nett (802.11, WiFi, WiMAX)
- IP/bredbåndstelefon, med "alle til alle"-funksjon (dvs med mulighet til å nå også abonnenter med fasttelefon gjennom isdn eller analog linje)

UNNTAK FOR INTERNETT OVER MOBILEN

Mobil datakommunikasjon over mobilnettene GSM og UMTS/3G skal inntil teknologien er mer utbygd og hastigheten høyere og mer stabil, være unntatt fra skattlegging etter sjablonregelen.

Fradragsføring av både mobiltelefoni og datakommunikasjon over mobilnettet skal derfor inntil videre kun anses som én EK-tjeneste.

OPPSUMMERING

For at det ikke skal være noen misforståelser:

TIPS! Driver du virksomhet fra butikk, lokale eller kontor utenfor din egen bolig, har du fullt fradrag for alle kostnader til telefon og nett på arbeidsstedet ditt, uten at det skal være snakk om noen personlig påplussing i inntekten.

Men har du mobiltelefon som du også tar med hjem, kommer den inn under EK-reglene.

Alle kostnader føres til fradrag også for denne mobilen, men så må du tilbakeføre i post 7098 det som etter reglene er din private fordel.

Tilsvarende gjelder for Internett-tilknytning, bredbånd, fasttelefon(er) osv som er plassert hjemme og som du har ført til fradrag i regnskapet.

MERK! Næringsdrivende skal ikke føre noen EK-fordel til inntekt noe sted (unntatt på Privatkonto i næringsoppgavens side 4, noe som ikke påvirker beskatningen. Fordelen beskattes gjennom føringen i post 7098 i selve regnskapet, slik vi har vist tidligere i dette kapitlet. Når konkrete kostnader på eksempelvis 4000 eller 6000 kroner fjernes fra regnskapsresultatet fordi de føres i post 7098, medfører det at din inntekt stiger like mye, med tilsvarende skatteøkning.

OM LØNNSTAKERE

Betaler arbeidsgiveren for din private bruk av mobil, fasttelefon, bredbånd osv, er denne fordelene skattepliktig inntekt for deg, innenfor visse grenser (sjablon).

Hovedregel:

Fordelen av privat bruk opptil den første tusenlappen er skattefri.

Deretter gjelder de samme grenser for fordel ved privat bruk som vi ser på for næringsdrivende ovenfor.

MERK! Reglene gjelder både når arbeidsgiveren står som abonnent og når den ansatte står som eier av abonnementet og mottar en godtgjørelse for sine utgifter.

LES! Flere detaljer og eksempler finner du i stikkordet "Elektronisk kommunikasjon" i Lignings-ABC på www.skatteetaten.no. Også heftet Lønns-ABC, på samme nettsted, gir en grundig gjennomgang.

FAGLITTERATUR

Uten dokumentasjon godtas normalt 1600 kroner som fradrag for faglitteratur. Du kan føre et større beløp til fradrag hvis du kan dokumentere kostnadene. For en arbeidstaker går fradraget inn i minstefradraget/faktiske kostnader. For en næringsdrivende går fradraget inn i næringsoppgaven.

Mange innenfor frie yrker har behov for å holde seg ajour utover det snevert faglige. Når det gjelder aviser, godtar ligningsmyndighetene vanligvis ikke fradrag om du holder eller kjøper én avis per dag. De regner med at såpass ville du ha holdt privat likevel. Avishold utover dette må være begrunnet i ditt behov for å holde deg faglig ajour om du vil ha fradrag for kostnadene. I noen tilfeller har ligningsmyndighetene vært restriktive her.

Bøker og tidsskrifter vil være fullt fradragsberettiget om de knytter seg til den næringsvirksomhet du driver. Ligningsmyndighetene kan kreve nærmere forklaring omkring den faglige tilknytning.

Innkjøp av faglitteratur må ikke være for høyt i forhold til den bruk du har av det - hvordan det nå kan måles. I det ligger at du ikke skal kunne bygge deg opp et større bibliotek i ly av skattereglene.

Det heter i Lignings-ABC at kostnader til faglitteratur bare gir rett til fradrag når anskaffelsen er nødvendig for at skattyteren skal kunne følge med i utviklingen innen sitt yrke.

FAKTISKE KOSTNADER

Post 3.2.2 faktiske kostnader i selvangivelsen brukes av **lønnskakere/-oppdragstakere** i stedet for post 3.2.1 minstefradraget når kostnadene i forbindelse med lønnsinntekt til sammen er større enn minstefradraget.

Faktiske kostnader dekker de samme kostnader som omfattes av minstefradraget. Kostnadene skal spesifiseres på et eget ark. Du skal ikke sende med kvitteringene. Men ta vare på dem i tilfelle skattekontoret vil kontrollere dem.

Vær også obs på avskrivning ved anskaffelser på mer enn 15.000 kroner, se stikkordet AVSKRIVNING.

HJEMMEKONTOR: Fradrag for kostnader til hjemmekontor godkjennes i forbindelse med inntektsgivende arbeid eller virksomhet, se stikkordet KONTORHOLD

KONTORUTSTYR: Det gis fradrag for anskaffelse av nødvendig utstyr når dette anses knyttet til utøvelse av yrket, enten ved direkte utgiftsføring eller avskrivning.

TELEFONKOSTNADER som næringsdrivende må dekke selv i forbindelse med virksomheten går inn her, se ELEKTRONISK KOMMUNIKASJON.

FAGLITTERATUR: Se mer i stikkordet FAGLITTERATUR.

REISER: Faktiske kostnader til reiser ol som du har bekostet selv i forbindelse med virksomheten går inn i denne posten. Brukes egen bil på slik reise gis fradrag etter sats så lenge bilen ikke regnes som næringsbil/driftsmiddel. Se stikkordene BIL og REISER.

KOSTUTGIFTER: Kostnader som du har dekket selv til kost ved reiser i virksomheten uten overnatting føres her. Kost ved reiser med overnatting føres i post 3.2.7. Se KOST- OG LOSJIUTGIFTER.

FORSIKRING/SERVICE: Alle forsikringer av eget utstyr i forbindelse med yrket tas med. Det samme gjelder kostnader til service, vedlikehold osv av eget utstyr.

DATAUTSTYR: Kjøpesum, eventuelt avskrivningsbeløp, føres her. Se DATAUTSTYR HJEMME.

DIVERSE KOSTNADER/FRADRAG: I post 3.3.2 faktiske kostnader kan du føre til fradrag alle kostnader vedrørende yrket. Kostnadene må være spesifisert. Eksempler på andre kostnader: Underskudd på utgiftsgodtgjørelser i tilknytning til arbeidsinntekt, fradrag for bruk av egen bil i tjeneste eller virksomhet når det ikke er betalt kjøregodtgjørelse, oppdragstakers premie til frivillig trygd de første 16 dagene ved sykdom, forsikringer, kjøp av vesker, mapper, saldoavskrivning mm.

Se også FRILANSER.

FRILANSER

Lønnstakerfrilansere som selv må dekke kostnadene ved sin inntektsgivende aktivitet, skal ha fradrag for disse kostnadene.

MERK! Begrepet "frilanser" er i løpet av de siste årene tatt i bruk av folketrygdloven og innskuddspensjonsloven om frittstående oppdragstakere som mottar lønnshonorarer: En frilanser er ifølge disse lovene en som - uten å være ansatt - mottar lønn, godtgjørelse og honorarer som lønnsinntekt, dvs at oppdragsgiveren foretar forskuddstrekk, betaler arbeidsgiveravgift av lønn mv.

En "frilanser" slik begrepet er brukt i disse lovene er altså ikke en selvstendig næringsdrivende.

Problemet er bare at begrepet "frilanser" i vanlig norsk språkbruk omfatter selvstendige yrkesutøvere uavhengig av hvilke regler som gjelder for yrkesutøveren i forhold til skatt, trygd, pensjon mv.

Vi bruker derfor i denne veiledningen i stor grad uttrykket "lønnstakerfrilanser" for at det ikke skal være tvil om hvilken gruppe vi omtaler.

MERK! Grensen mellom godtgjørelse for arbeid utenfor tjenesteforhold - lønnstakerfrilansvirksomhet - og inntekt i selvstendig næring, er ofte hårfin. Den kan ha betydning bl a for hvor mye du må betale i trygdeavgift og i en del andre sammenhenger, ikke minst effekten av fradrag for utgifter.

VANSKELIG Å FÅ GODTATT FRADRAG

Problemet for mange lønnstakerfrilansere er at det enkelte ganger kan være vanskelig å få skattekontoret til å godta store fradrag for kostnader i virksomheten.

Du må føre alle brutto lønnsinntekter som inntekt i selvangivelsen. Kostnadene går inn som en del av det vanlige minstefradraget i lønnsinntekt.

Er kostnadene i frilansvirksomheten høyere enn **minstefradraget**, brukes ikke denne posten. I stedet føres kostnadene til fradrag i tvillingposten **faktiske kostnader**.

Minstefradraget i lønnsinntekt utgjør i 2012 38 prosent av brutto lønn, i 2013 40 prosent.

Spesielt aktuelle fradrag for lønnstakerfrilansere kan gjelde kostnader til elektroniske kommunikasjonstjenester (mobil, fasttelefon, nettforbindelse), kontordrift, bruk av bil i virksomheten, reisekostnader, kostnader til faglitteratur osv.

Et vedlegg til posten faktiske kostnader vedrørende lønnsinntekt i selvangivelsen fra en oppdragstaker/lønnstakerfrilanser kan bestå av en enkel oppstilling over kontorleie, kontorrekvisita, elektroniske kommunikasjonstjenester, datautgifter, faglitteratur, diverse kostnader, samt saldoavskrivning av eventuelle avskrivbare driftsmidler.

I vedlegget kan du skrive feks:

"Dette er kostnader jeg har hatt i forbindelse med lønnsinntekt på i alt brutto 190.453 kroner. Som oppdragstaker som leverer til mange oppdragsgivere, er dette kostnader jeg har måttet dekke selv.

Det finnes bilag for alle kostnader. De kan legges fram om det ønskes.

Til de forskjellige hovedpostene i regnskapsoppstillingen ovenfor kan jeg tilføye:"

MERK! Her gir du de informasjonen som er nødvendig, bl a ut fra hva som er godkjent tidligere. Kostnadsposter som er økt kraftig i forhold til fjoråret, bør muligens underbygges. Ta de postene der du mener at det trengs forklaring i rekkefølge, og sørg for at oppstillingen ser fin ut. Men for all del, vær kortfattet. Du skal ikke forklare alle detaljer. Nederst på vedlegget skriver du:

"Skulle det være spørsmål vedrørende noen av kostnadene, ber jeg om å bli kontaktet for oppklaring eller ytterligere opplysninger, evt på tlf 00 00 00 00."

TIPS! Hvis du som frilanser bruker posten faktiske kostnader i selvangivelsen, skal du vanligvis levere en enkel regnskapsoppstilling, ikke selve utgiftsbilagene, kvitteringer osv. De leverer du bare hvis skattekontoret ber om å få se dem.

Se også AVSKRIVNING. Arbeidstakere, frilansere mv er likestilt med næringsdrivende og selskaper når det gjelder retten til å foreta avskrivning på driftsmidler brukt i inntektsgivende virksomhet.

KONTORHOLD, LOKALER I EGEN BOLIG

Fradrag for kostnader til hjemmekontor eller lokaler i egen bolig godkjennes i forbindelse med eierens/ektefellens inntektsgivende arbeid eller virksomhet.

MERK! Det skal være en egen del av boligen (ett eller flere rom) som bare brukes i inntektsgivende virksomhet eller yrke. Dette kan være arbeidsrom i lønnet erverv, legekontor, frisørsalong, lager osv. Kombinert bruk av et rom til arbeidsrom og feks stue eller soverom kommer ikke under reglene for hjemmekontor og gir ikke rett til fradrag.

UTLEIDE ROM, LOKALER

For eieren gjelder ikke reglene om hjemmekontor og fradrag for rom som er leid ut. Dette gjelder uavhengig av om rommene brukes til leietakerens ervervsvirksomhet eller til boligformål.

SAMBOER

Reglene om hjemmekontor og fradrag gjelder ikke for en samboer når den andre samboeren eier boligen.

Dette omfatter både meldepliktige og ikke-meldepliktige samboere.

FRI TAKSLIGNET BOLIG - STANDARDFRADRAG

Standardfradrag for hjemmekontor i fritakslignet bolig og i andelshavers leilighet i boligselskap er 1600 kroner per år.

Standardfradraget - som skal dekke de samlede kostnader ved å ha hjemmekontor - kan du som regel oppnå uten særlig dokumentasjon.

MERK! For arbeidstakere går fradraget inn som en del av minstefradraget. Det betyr for de fleste at de får null i fradrag utover det de allerede har krav på i minstefradrag. Næringsdrivende derimot kan føre kontorhold hjemme til fradrag i sin næringsoppgave etter standardsatsen.

TIPS! Er hjemmekontoret i fritakslignet bolig brukt bare en del av året, reduseres ikke standardfradraget av den grunn.

FRI TAKSLIGNET BOLIG - FRADRAG FOR FAKTISKE KOSTNADER

I stedet for standardfradrag kan eieren av fritakslignet bolig kreve fradrag for faktiske kostnader knyttet til ervervsdelen av boligen (hjemmekontor osv). Kostnadene må sannsynliggjøres.

Det må også sannsynliggjøres at de faktiske kostnadene som det kreves fradrag for, kun gjelder hjemmekontoret og ikke boligdelen av huset.

Kostnader som ikke gjelder spesielle deler av eiendommen fordeles ut fra utleieverdien for boligdelen og ervervsdelen (hjemmekontor osv).

Dette vil for eksempel gjelde kostnader til ytre vedlikehold, forsikring, kommunale avgifter, lys og varme mv.

EKSEMPEL: Hjemmekontoret utgjør 10 prosent av boligarealet regnet etter utleieverdien. 10 prosent av kostnader til ytre vedlikehold, forsikring, kommunale avgifter, pluss kostnader til lys og varme mv, utgjør 3000 kroner, som da blir årets hjemmekontorfradrag.

SKATT PÅ GEVINST VED SALG - ELLER FRADRAG FOR TAP

Vær oppmerksom på et faremoment ved detaljerte utregninger over hvor mye av din egen bolig som er brukt til kontor- eller andre formål i sammenheng med næringsinntekt:

Du kan ved salg av boligen risikere skatteplikt for gevinst på den delen av boligen som gjelder hjemmekontoret/næringsdelen, mens gevinsten på resten av boligen er skattefri etter vanlige regler.

MERK! Dette gjelder ikke for en arbeidstaker med hjemmekontor, men bare når det er snakk om næring drevet hjemmefra.

Ved boligsalg med tap uten rett til fradrag, kan du på den andre sida få fradrag for beregnet tap på eventuell næringsdel (men altså ikke for et vanlig hjemmekontor brukt i en arbeidstakers yrkesvirksomhet).

TIPS! Blir kontoret eller lokalet gjort om til og brukt som boligareal de siste 12 månedene før salget, gjelder skattefritak for hele boligen etter vanlige regler. Da er det i tilfelle viktig at du ikke krever fradrag i næringsoppgaven etter at boligbruken har startet.

Ligger et eventuelt boligsalg an til tap, kan det være lurt å opprettholde næringsbruken, slik at et tap på næringsdelen av boligen vil være fradragsberettiget.

EKSEMPEL: Næringsdelens andel av tapet ved boligsalget settes til 100.000 kroner og kan gå til fradrag i selvangivelsen. Årets skatt blir da redusert med opptil 28.000 kroner.

HUSLEIE/STRØM I LEID BOLIG

I leid bolig kan du foreta en fordeling av samlede kostnader til husleie, lys og brensel for hhv boligdelen og hjemmekontoret, fordelt etter areal.

EKSEMPEL: Leid bolig koster 60.000 kroner i året i husleie og strøm. 30 prosent av boligen er hjemmekontor. Dermed kan 18.000 kroner (30 prosent av årlige 60.000 kroner til husleie/strøm) trekkes fra.

OMBYGGING I LEID BOLIG

Ved bygningsmessige forandringer i leid bolig utført av hensyn til yrket eller virksomheten, kan det være aktuelt å fordele kostnadene til fradrag over ti år, så sant det ikke foreligger noen leieavtale begrenset i tid.

Foreligger det en slik leieavtale, kan i tilfelle kostnadene fordeles over gjenværende leietid.

Eventuelt kan resten av kostnadene fradragsføres når leieforholdet avsluttes.

EKSEMPEL: Utlegg til ombygging i leid bolig 40.000 kroner. Fradrag hvert år 4000 kroner. Ved flytting feks etter fem år, gis fradrag for de gjenstående 20.000 kroner som det ikke er gitt fradrag for.

DIREKTELIGNET (REGNSKAPSLIGNET) BOLIG

Er mer enn halvparten av en bolig utleid i mer enn halvparten av egen eiertid i kalenderåret, blir boligen ikke fritakslignet. I stedet blir den direktelignet (også kalt regnskapslignet).

TIPS! Eieren av en direktelignet bolig trekker fra for hjemmekontor etter de vanlige reglene som gjelder for slike boliger. Det er i hovedsak samme regler som vi så på i avsnittet "Fritakslignet bolig - fradrag for faktiske kostnader" ovenfor.

KONTORGODTGJØRELSE - FRILANSER/ARBEIDSTAKER

Mottar du fra arbeids-/oppdragsgiver 1600 kroner per år i hjemmekontorgodtgjørelse - evt mer ut fra faktiske kostnader slik vi så ovenfor - er beløpet skattefritt og dermed svært gunstig.

TIPS! En arbeids-/oppdragsgiver kan utbetale kontorgodtgjørelse trekkfritt og skattefritt for mottakeren enten a) opp til standardbeløpet på 1600 kroner per år eller b) ut fra faktiske kostnader hvis arbeidstakeren eier boligen, eller c) ut fra husleie og kontorareal hvis arbeidstakeren leier boligen.

Arbeidsgiveren kan evt velge det alternativet som gir den høyeste godtgjørelsen til den ansatte.

KOSTNADSOPPGAVE

Ved utbetaling av kontorgodtgjørelse etter annet enn standardsatsen skal det utarbeides en kostnadsoppgave som viser hvordan kontorgodtgjørelsen er beregnet. Denne kostnadsoppgaven skal oppbevares som bilag i regnskapet til arbeidsgiveren.

Er godtgjørelsen høyere enn etter alternativene a), b) eller c), kan arbeidsgiveren splitte godtgjørelsen i en trekkfri og en trekkpliktig del. Den trekkpliktige delen blir da samtidig skattepliktig inntekt, tilsvarende lønn.

GODTGJØRELSE ELLER LEIE?

Betaler arbeidsgiveren deg leie for bruk av et hjemmekontor, skal skattekontoret vurdere om det er leieinntekt (som kan være skattefri i fritakslignet bolig) eller en utgiftsgodtgjørelse (hvor evt overskudd er skattepliktig).

TIPS! Det er vanskelig å få godkjent at din arbeids-/oppdragsgiver betaler skattefri "leie" for et kontor som du har hjemme hos deg selv. Men vil du argumentere for at så er tilfelle, må du orientere om saken i et vedlegg. (Arbeidsgiveren på sin side har plikt til å oppgi beløpet i lønns- og trekkoppgave.)

KONTORGODTGJØRELSE - NÆRINGSDRIVENDE

Skjer utbetalinger av kontorgodtgjørelse til en næringsdrivende, skal godtgjørelsen føres til inntekt og aktuelle kostnader føres til fradrag i næringsoppgaven.

TIPS! Næringsdrivende kan føre kostnader til kontorhold i egen bolig til fradrag i næringsoppgaven etter de generelle reglene, enten standardbeløpet på 1600 kroner i året eller etter faktiske kostnader, slik vi så tidligere i dette kapitlet.

EKSEMPEL: En hovedoppdragsgiver betaler 3000 kroner i kontorgodtgjørelse. De går til inntekt i næringsoppgaven. På den andre sida går enten standardbeløpet eller faktiske kostnader til fradrag.

FRI TTSTÅENDE FORRETNINGSBYGG PÅ EGEN EIENDOM

Bygger du kontor/arbeidsstue på egen eiendom, kan du saldoavskrive denne bygningen. Forutsetningen er at huset er en frittstående bygning uten fysisk kontakt med bolighuset og at det ikke benyttes som del av boligen.

Tilsvarende kan kostnader til endring av frittstående bygning som eies av skattyteren, saldoavskrives.

SEKSJONERTE LOKALER PÅ EGEN BOLIGEIENDOM

Er det fysisk kontakt mellom bolig og kontor/lokaler, må lokalene være seksjonert for å gi rett til fradrag (avskrivning).

En eiendom er seksjonert når et matrikelnummer er delt opp i selvstendige enheter, som av tinglysningsmyndighetene er gitt egne blad i grunnboka (lov om eierseksjoner).

MERK! En seksjonering er gjennomført når kravet om seksjonering er godtatt til tinglysning. Hver seksjon skal ses som en enhet. Skattemyndighetene er bundet av seksjoneringen.

Hver seksjon i en bygning skal vurderes for seg, også om det er samme eier, både når det gjelder ligningsmåte og spørsmålet om rett til avskrivning.

Den del av kjøpesummen for eiendommen som forholdsmessig kan henføres til næringsseksjonen, kan avskrives. Seksjonen behandles for seg når det gjelder regnskapsføring, med skatteplikt for eventuelle leieinntekter og fradrag for den forholdsmessige del av eiendommens drifts- og vedlikeholdskostnader.

AVSKRIVNING TO PROSENT ÅRLIG

MERK! Saldoavskrivning medfører følgende: Har du kostnader på feks 100.000 kroner til slik (om)bygging, får du ikke fradrag for hele dette beløpet samme år. Fradraget fordeles med en liten pott over atskillige år.

Avskrivningssatsen på forretningsbygg er på to prosent hvert år.

TIPS! Kostet bygningen 800.000 kroner, gis et fradrag i inntekten på 16.000 kroner det første året, 15.680 kroner det andre året, deretter svakt synkende fradragbeløp år for år.

SKILLET VEDLIKEHOLD - PÅKOSTNING

Skillet mellom nødvendig vedlikehold og påkostning (= standardheving, tilbygg, nybygg) på forretningsbygg kan være avgjørende for fradragretten.

Mens påkostninger går inn i grunnlaget for avskrivning, gir vedlikeholdskostnader (= opprettholde samme standard som tidligere) rett til direkte fradrag.

TIPS! Legg ikke store penger i (om)bygging mv av kontor(bygg) før du har full oversikt over skatte- og fradragforholdene i ditt tilfelle. Kontakt med skattekontoret på forhånd kan ofte være nyttig.

OMBYGGING I FRITAKSLIGNET BOLIG

Det gis ikke fradrag (avskrivning) for kostnader til ombygging i egen fritakslignet bolig, selv om det blir gjort av hensyn til kontorhold/næringsvirksomhet.

MERK! Det er altså andre regler for ombygging i fritakslignet bolig enn når det er snakk om en egen frittstående bygning på tomte eller om lokaler som blir omseksjonert til næringsformål, slik vi så ovenfor.

Kostnadene til ombygging kan imidlertid få betydning dersom boligen en gang i framtida selges med skattepliktig gevinst eller fradragberettiget tap.

Kostnadene reduserer gevinsten (og skatten) eller øker tapet (og fradraget).

Dette kan være aktuelt hvis man har flyttet ut av boligen minst 12 måneder før salget fant sted, og fraflyttingen ikke skyldtes "brukshindring", dvs arbeid, utdanning eller helse.

Slik brukshindring nulles forøvrig ut hvis man kjøper ny bolig etter å ha flyttet ut.

MERK! Eventuell skattepliktig gevinst (altså ikke hele salgssummen) utløser 28 prosent skatt. Fradrag i inntekten for eventuelt tap ved salget har samme økonomiske virkning.

LEID KONTOR ELLER LOKALER UTENFOR HJEMMET

Leier du kontor eller lokaler utenfor hjemmet for din virksomhet, gir kostnadene i sin helhet rett til fradrag.

KOST- OG LOSJIUTGIFTER

Her tar vi for oss merkostnader til kost og losji i de tilfellene hvor du dekker kostnadene selv. Se stikkordet DIETTODTGJØRELSE om reglene når du mottar godtgjørelse fra andre.

GRENSER FOR KUNSTNERE

Lignings-ABC setter opp disse grensene for kunstnere:

"Det gis ikke fradrag for merkostnader ved opphold som har feriemessig eller privat karakter. Kunstneres angitte behov for i perioder å isolere seg for å kunne konsentrere seg om utførelsen av et kunstnerisk arbeid, vil i regelen ikke kunne gi grunnlag for fradrag."

Her er det i noen rettsavgjørelser likevel gitt fradrag til forfattere.

TIPS! Lønns-/oppdragstakere opplever ofte at egne kostnader ved virksomheten "drukner" i minstefradraget. Men merkostnader til kost og losji går utenom minstefradraget. De kostnadene skal føres i post 3.2.7 i selvangivelsen, og kommer altså til direkte fradrag.

SPEIELT OM NÆRINGSDRIVENDE

Næringsdrivende kan kreve fradrag kun for dokumenterte kostnader til kost og losji, og kan ikke bruke satser når de fører opp fradrag for reiser eller arbeidsopphold borte fra hjemmet. Originalbilag må til.

TIPS! Dette er en grunnleggende regel som alle med royaltyinntekt og/eller annen næringsinntekt bør lære én gang for alle.

Mangler en næringsdrivende bilag, skal skattekontoret ta stilling til om det likevel kan gis fradrag for kostnader og i tilfelle hvor mye. I noen tilfeller har skattekontor godtatt fradrag etter statens satser, men det er altså ikke noe næringsdrivende har krav på.

TIPS! Kostnadene føres til fradrag i næringsoppgaven av den næringsdrivende, altså ikke i selvangivelsens post 3.2.7. Det er en fordel, siden effekten av fradrag i næringsoppgaven er på mellom 39 og 51 prosent), mot 28 prosent i selvangivelsen.

SPEIELT OM LØNNS- OG OPPDRAGSTAKERE

Kostnader til losji må dokumenteres for at det skal gis fradrag. Null kvitteringer = null fradrag.

Kan du ikke dokumentere losjikostnader, har en lønns-/oppdragstaker likevel rett til å føre opp brakkesatsen, dvs laveste sats, for kostnader til kost på tjenestereise eller ved arbeidsopphold med overnatting utenfor hjemmet.

SATSER FOR KOST

Det gis fradrag etter satser for kostnader til kost som du selv har dekket som arbeidstaker, hvis du ikke kan dokumentere høyere kostnader.

LOSJIKOSTNADER

Fradrag for losji gis bare for dokumenterte kostnader. Dette gjelder både for næringsdrivende og arbeidstakere.

MERK: Det er unntak her etter 400-kroner-regelen (410 kroner fra 2013) for arbeidstakere som overnatter på tjenestereise innenlands. Se stikkordet DIETTGODTGJØRELSE.

UTLANDET

Har du bodd på hotell i utlandet på tjenestereise og har dekket kostnadene selv, får du som arbeidstaker fradrag for kost etter satsene for vedkommende land i statens regulativ.

Har du bodd på pensjonat, får du fradrag for kost etter pensjonatsatsen innenlands - uansett land du har vært e. I andre tilfeller gis fradrag for kost etter brakkesatsen innenlands.

Næringsdrivende får fradrag etter kvittering.

Fradrag for losji gis bare for dokumenterte kostnader.

MINSTEFRADRAG I LØNN OG PENSJON

Denne posten i selvangivelsen berører ikke næringsinntekt eller kapitalinntekt i det hele tatt. Minstefradraget - post 3.2.1 og 3.2.3-3.2.6 - beregnes av summen av lønn, pensjon, naturalytelser og overskudd på godtgjørelser.

Fradrag for faktiske kostnader - post 3.2.2 - er et alternativ til minstefradraget.

Har du større kostnader av den typen som dekkes av minstefradraget, skal du dermed ha fradrag for faktiske kostnader - dersom disse kostnadene kan dokumenteres.

Minstefradraget beregnes automatisk. Retter du et inntektsbeløp i forhåndsutfylt selvangivelse, blir minstefradraget korrigert tilsvarende. (Ønsker du å beregne skatten manuelt etter rettelsen, må du selv korrigere minstefradraget.)

MERK! Det er forskjell i fradragssatsen og i fradragssammene for pensjonsinntekt og lønnsinntekt.

26 PROSENT AV PENSJONSINNTEKT MV

Minstefradraget av pensjonsinntekt er i 2012 og 2013 på 26 prosent av inntekten.

Minstefradrag kan ikke være høyere enn den inntekten fradraget beregnes av. En inntekt på 0-4000 kroner gir samme beløp i fradrag som inntekt. Er inntekten 3000 kroner, blir minstefradraget 3000 kroner.

36 OG 38 PROSENT AV LØNNSINNTEKT MV

Minstefradraget av lønnsinntekt er i 2012 på 38 prosent av inntekten, i 2013 på 40 prosent.

Minstefradraget kan imidlertid ikke være høyere enn den inntekten fradraget beregnes av. En inntekt på 0-4000 kroner gir samme beløp i minstefradrag som inntekt. Er inntekten 3000 kroner, blir minstefradraget 3000 kroner.

MERK! Ved ligningen får skattyterne i fradrag det beløpet som blir høyest av minstefradraget og lønnsfradraget. Dette siste fradraget er på 31.800 kroner, og vil for 2012 bli brukt for skattytere som har en lønnsinntekt på 83.684 kroner eller lavere - ned til 31.800 kroner. For 2013 gjelder lønnsfradraget for skattytere som har en lønnsinntekt på 79.500 kroner eller lavere - ned til 31.800 kroner.

KOMBINASJON AV LØNN OG PENSJON

Har du samme år både arbeidsinntekt/visse trygdeytelser og pensjon mv, settes minstefradraget til det høyeste av

- beregnet minstefradrag bare av lønn mv (ikke pensjon) etter reglene for lønnsinntekt, og
- minstefradrag beregnet henholdsvis etter reglene for lønn og reglene for pensjon, men her uten at særskilt nedre grense på 31.800 kroner kommer til anvendelse ved beregningen.

Den særskilte beregningen for henholdsvis lønn og pensjon innebærer at minstegrensen på 4000 kroner kan komme til anvendelse to ganger for dem som har både lønnsinntekt og pensjon.

Minstebeløpet på 4000 kroner skal fortsatt ikke overstige henholdsvis lønn eller pensjon.

KOSTNADER SOM DEKKES AV MINSTEFRADRAGET

Minstefradraget skal dekke alle kostnader i forbindelse med arbeidet som det kan kreves fradrag for. Eksempler her er:

- flyttekostnader ved overtakelse av stilling
- kostnader til transport på tjenestereiser som du ikke har mottatt godtgjørelse for
- utgifter til kost på tjenestereiser uten overnatting som du ikke har mottatt godtgjørelse for
- kostnader til hjemmekontor, kostnader til faglitteratur
- matkostnader ved lange daglige fravær fra hjemmet uten overnatting på 12 timer eller mer i forbindelse med lang arbeidsdag, overtid, vakter, lang arbeidsreise osv. Dette gjelder også for skattytere som har lengre sammenhengende vakter, feks brannfolk, leger osv
- kostnader til arbeidstøy (når klesslitet er ekstra stort)
- kostnader til verktøyhold
- vikarkostnader (stedfortreder)
- premier til frivillig syke- og ulykkesforsikring, evt etablert ved tariff- eller arbeidsavtale
- kostnader til tvungne innskudd i vikarkasser
- frilanser/oppdragstakers premie til frivillig trygd i de første 16 dagene ved sykdom
- kostnader til videreutdanning og ajourhold av utdanning etter spesielle regler (se utdanningskostnader)

Kjøper og betaler en arbeidstaker selv gjenstander til tjenestebruk, går kostnadene - evt årlig avskrivning - inn i minstefradraget.

PENSJON (FRIVILLIG) FOR NÆRINGSDRIVENDE, FRILANSERE OG INNEHAVERE AV EGET SELSKAP

MERK! Din framtidige pensjon vil bestå av ytelsene fra folketrygden, eventuell AFP, eventuell tjenestepensjon og eventuelle egne individuelle pensjonsordninger. Fram til 31. mars 2013 kan du tegne/innbetale frivillig innskuddspensjon for næringsdrivende eller frilansere med fradragsrett i inntektsåret 2012.

PENSJON I ENKELTPERSONFORETAK

Som næringsdrivende har du adgang - men ingen plikt - til å sette av penger til din egen individuelle pensjon. Pensjonsinnskuddet går til fradrag direkte i din skattepliktige næringsinntekt, på samme måte som andre kostnader i næring.

Det som kan settes av er opptil fire prosent av det overskuddet i næring som (2012) ligger mellom 82.122 (1G) og 985.464 kroner (12G).

Årlige pensjonsinnskudd settes inn på din egen pensjonskonto.

Ved oppnådd pensjonsalder står så innbetalt pensjonsbeløp pluss avkastning til din disposisjon. Beløpet utbetales som alderspensjon (dvs med lavere trygdeavgift).

Utbetalingen skjer når du ønsker, tidligst fra fylte 62 år. Du kan selv velge utbetalingstid, men den må være på minimum ti år.

Ved død blir innestående på pensjonskontoen utbetalt som pensjon til dine barn og eventuell ektefelle/samboer.

MERK! Fristen for å gjøre avtale om frivillig pensjonsinnskudd for 2012 går ut 31. mars 2013. Samme dato er fristen for innbetaling av innskuddet, som altså går til fradrag i 2012-regnskapet.

HVOR MYE KAN PENSJONSSPARES MED FRADRAGSRETT?

Opptil fire prosent av beregnet personinntekt mellom 1G og 12G (G= folketrygdens grunnbeløp) innebærer at en selvstendig næringsdrivende maksimalt kan sette av vel 36.000 kroner (inntektsåret 2012) til egen alderspensjon og få fradrag direkte i næringsinntekten, dvs før skatt beregnes.

G fra 1. mai 2012 er på 82.122 kroner. Det betyr at du må regne dine maksimale fire prosent avsetning av personinntekt mellom 82.122 og 985.464 kroner.

Med så høy inntekt kan du pensjonsspare maksimale 36.134 kroner i 2012.

Er beregnet personinntekt på 200.000 kroner, kan du spare 4715 kroner, og videre: 300.000 gir 8715 kroner, 400.000 gir 12.715 kroner - stigende med 4000 kroner (fire prosent) for hver hundretusen i inntekt.

Flere næringer slås sammen til maksimalt sparebeløp

HVORDAN SKJER INNBETALINGEN?

En næringsdrivende vil sjelden vite allerede ved årsskiftet hva årets resultat i næring vil bli og beregnet personinntekt ut fra dette.

Det er bl a på denne bakgrunn du har tre måneders frist ut i det nye året med innbetalingen. Senest i mars 2013 må du altså ha oversikt over hvor mye pensjonsinnskudd du kan kreve 2012-fradrag for.

HVA ER FRADRAGET VERDT?

Hva er fradraget for pensjonssparing verdt i kroner og øre?

Her er svaret for næringsinntekt at så lenge du i samlet personinntekt ligger mellom 490.000 og 796.400 kroner i 2012 - og altså betaler ordinær sats toppskatt - har pensjonsinnskuddet en fradragverdi på 48 prosent. For hver tusenlapp du setter inn til egen pensjon basert på næringsinntekt, reduseres skatten med opptil 480 kroner.

Med en samlet personinntekt under 490.000 kroner reduseres skatten med opptil 390 kroner for hver tusenlapp spart til pensjon.

Over 796.400 kroner reduseres skatten med opptil 510 kroner for hver tusenlapp spart til pensjon.

IKKE FORMUESSKATT, IKKE SKATT PÅ AVKASTNING

Når pensjonsinnskuddet ditt reduserer din pensjongivende inntekt, betyr det at du tjener opp færre pensjenspoeng fra folketrygden.

På den andre sida har du disse fordelene:

- Utenom fradraget som du får, slipper du formuesskatt på denne pensjonsoppsparingen.
- Du skatter heller ikke av den løpende avkastningen.
- Når pensjonen en gang tas ut, beskattes den som pensjon, dvs med lavere trygdeavgift.

HVA BØR GJØRES?

Det er opp til deg selv å bestemme om du vil spare til egen pensjon med fradrag i næringsinntekten det enkelte år eller om du eventuelt vil vente til et senere år. Det er heller ikke slik at du må spare hvert år.

Vil du undersøke økonomien og investeringsmulighetene i en pensjonsavtale nærmere, kan du kontakte egen bank og andre banker, forsikringsselskaper og finansinstitusjoner og høre hva de kan tilby deg.

TIPS! I tillegg til årlige pensjonsinnbetalinger, kan du ha et innskuddsfond opp til visse maksimumsgrenser. Da kan årets pensjonsinnskudd tas fra dette fondet.

FRIVILLIG PENSJON FOR LØNSFRILANSERE

Frilansere (oppdragstakere med lønnshonorarer) kan opprette frivillig innskuddspensjon innenfor samme grenser som næringsdrivende.

En forskjell er at det er brutto frilans personinntekt som teller. En annen forskjell er at fradraget skjer i selvangivelsen og at fradragseffekten dermed er på "bare" 28 prosent.

FRIVILLIG INNSKUDDSPENSJON I EGET AS

Det kan etableres en frivillig pensjonsordning med fradragsrett i aksjeselskaper eid og drevet av én person - eller av to eller flere. Også det å ha eierinteresser kan altså åpne for at man kan spare til pensjon med rett til fradrag i inntekten.

Kommer ikke selskapet inn under OTP-pålegget, kan det etableres en frivillig tjenestepensjonsordning. Den er da begrenset til maksimum fire prosent av pensjonsgrunnlaget, som regnes på vanlig måte av lønnsinntekt fra AS'et.

MERK! AS-eiere som setter av fradragsberettiget pensjonsinnskudd for seg selv, må gi eventuelle ansatte nøyaktig samme ordning (selv om AS'et i seg selv ligger under OTP-grensen).

FRIVILLIG INNSKUDDSPENSJON I EGET ANS/DA

Det kan også etableres en frivillig pensjonsordning med fradragsrett i deltakerlignede selskaper. De må som kjent være eid av mer enn én person.

Kommer ikke selskapet inn under OTP-pålegget, kan det etableres en frivillig tjenestepensjonsordning. Den er da begrenset til maksimum fire prosent av pensjonsgrunnlaget av inntekt mellom 1G og 12G.

Kun arbeidsgodtgjørelse utbetalt fra selskapet til eieren (deltakeren) er personinntekt og regnes med i pensjonsgrunnlaget for denne. Denne godtgjørelsen er næringsinntekt.

PERSONINNTTEKT I NÆRING

Personinntekt (pensjonsgivende inntekt) medfører trygdeavgift og eventuelt toppskatt ("bruttoskatt"), og gir grunnlag for sykepenger og opptjening av pensjonspoeng.

For selvstendig næringsdrivende er det foretaksmodellen som styrer beregning av personinntekt i næring.

MERK! Det vi skriver om selvstendig næringsdrivende her gjelder ikke for deltakere som har næringsinntekt fra et ansvarlig selskap.

SKJERMINGSFRADRAK OG 2012-SKATTEN

Den selvstendig næringsdrivende skatter først 28 prosent av årets overskudd (regnskapsmessig resultat). Dette er alminnelig inntekt.

Når det gjelder fastsettelsen av personinntekt i næring, skjer dette i praksis i skjemaet Personinntekt fra enkeltpersonforetak, som du skal levere sammen med Næringsoppgave 1.

Personinntekten i næring blir gjerne litt lavere enn regnskapsresultat. Du kan nemlig i 2012 få opptil 1,6 prosent av verdien av enkeltpersonforetaket som skjermingsfradrag som kan redusere din personinntekt. Fradraget er ment å være en slags beregnet "normalavkastning av investert kapital".

Foretakets verdi består av driftsmidler (avskrivbare og ikke-avskrivbare), ervervede materielle rettigheter, varer og kundefordringer, minus gjeld til leverandører og forskudd fra kunder.

EKSEMPEL: Verdien av virksomheten din blir etter reglene for foretaksmodellen satt til 200.000 kroner. Det betyr at din beregnede personinntekt i næring i 2012 kan reduseres med opp til 3200 kroner (1,6 prosent av verdien).

EKSEMPEL: Var verdien av virksomheten din 300.000 kroner, blir personinntekten 4800 kroner laver pga skjermingsfradraget, altså 295.200 kroner.

2013-SKATTEN

Skjermingsfradrag som kan redusere din personinntekt i inntektsåret 2013 vil først foreligge i januar 2014.

RADIO, TV

Skattedirektoratets Lignings-ABC slår fast under stikkordet "Journalister mv.": "Det gis ikke fradrag for kostnader til radio eller TV."

Under stikkordet "Kunstnere" sies det: "Kostnader til fjernsyn og fjernsynslisens godkjennes ikke til fradrag."

Dette er temmelig bastant, men er altså hva ligningsfunksjonærene har å holde seg til.

Skattemyndighetene mener at du ville ha kjøpt/leid TV og radio privat uansett. Dermed er det en privatkostnad som ikke gir rett til fradrag. Det er ikke en merkostnad som du har pådratt deg i forbindelse med inntektsgivende virksomhet.

Mange innenfor frie yrker finner nok dette standpunktet urettferdig. De mener at radio og TV er nødvendige redskaper for utøvelsen av yrket.

TIPS! Ekstrasett utelukkende anskaffet pga nødvendig bruk i yrke eller næring må det kunne kreves fradrag for. Men apparatene kan vanskelig stå i hjemmet. Et eget hjemmekontor eller hjemmestudio kan hjelpe. God dokumentasjon og argumentasjon trengs uansett hvis det blir spørsmål fra skattekontoret om fradragene.

REGNSKAP I VIRKSOMHET

Når du mottar inntekt i næring, oppdager du at det er svært mye som er annerledes for næringsdrivende sammenlignet med arbeidstakere, bl a når det gjelder skatt, regnskap og skjemavelde for næringsdrivende. Er du arbeidstaker, er det ofte nok at du leverer selvangivelseskjemaet.

Er du næringsdrivende, må du i tillegg levere Næringsoppgave 1 pluss Skjema for beregning av personinntekt.

MERK! I prinsippet er du næringsdrivende og må levere de to ekstra skjemaene også om du bare har tjent en hundrelapp eller to i næring, knapt har noen kostnader å føre til fradrag i næringsinntekten, og heller ikke har noen driftsmidler i næring å avskrive.

IKKE REGNSKAPSPLIKT, MEN BOKFØRINGSPLIKT

Alle næringsdrivende har regnskapsplikt, også den som "bare" er næringsdrivende på si og har lønnsinntekt som hovedinntekt.

Men så lenge du har mindre enn 20 millioner kroner i verdier i næringen og mindre enn 21 ansatte, driver du virksomhet "uten å være regnskapspliktig etter regnskapsloven, men har bokføringsplikt etter bokføringsloven". (Det het tidligere "begrenset regnskapsplikt".)

Dette betyr at det er tillatt å føre regnskap etter skattelovens regler. Du må bruke realisasjonsprinsippet.

Alle "forretningstilfeller" skal bokføres etter hvert som de finner sted, dvs normalt når varer leveres eller når tjenester ytes.

MERK! For at regnskapet som du fører i Næringsoppgave 1 skal bli korrekt, er det viktig at du fører kostnadene på riktig år. Skylder du feks penger til regnskapsfører for arbeid utført for deg i år 1, men hvor du ikke har betalt ved årsskiftet, skal kostnaden føres på år 1-regnskapet. Det samme gjelder for fakturaer fra feks desember år 1 med forfall en gang i januar år 2 (så sant varen eller tjenesten er levert fra deg eller mottatt av deg i år 1).

MERK! Fakturaer mottatt i år 1 som gjelder abonnementer, faste avgifter, husleie osv i år 2, skal føres i år 2-regnskapet, også om de er betalt i år 1. Leveringstidspunktet avgjør regnskapsføringen.

Mange innen frie yrker har oppdaget at det lønner seg med profesjonell hjelp til regnskap og skjemaer ved ligningen. De kronene det koster blir gjerne tjent inn i spart skatt, økt inntekt, økt trivsel - og du unngår totalt unødvendige konflikter med ligningsetaten fordi du har for dårlig kjennskap til de kjøreregler som gjelder.

REISE HJEM/ARBEID

Satsen for fradrag for reise hjem/arbeid - og for pendlers besøksreiser til hjemmet - er den samme uansett hvordan du reiser, om det er med bil, buss, trikk, tog, om du sitter på med andres bil, om du sykler eller går osv.

Avstanden til jobben avgjør fradragets størrelse.

KR 1,50 PER KM

I 2012 og 2013 er satsen kr 1,50 per km opp til 50.000 km, mot opp til 35.000 km i 2011 og tidligere.

For samlet reiselengde i året over 50.000 kilometer er satsen kr 0,70 per km.

TIPS! Kan samlet reiselengde over 50.000 km og kostnader dokumenteres - feks ved billetter - gis fradrag for de dokumenterte kostnadene, men maks opp til kr 1,50 per km.

Det blir bare gitt fradrag for reisekostnader som overstiger egenandelen på 13.950 kroner. Det betyr at med 230 arbeidsdager (5-dagers-uke) må du bo mer enn et par mil fra jobben for at det skal bli noe som helst fradrag å føre i selvangivelsen.

EKSEMPEL: 25 km fra jobben = kr 1,50 x 50 km x 230 dager = kr 17.250 - kr 13.950 (egenandel) = kr 3300 i fradrag. Dette fradraget gir en skattereduksjon på 924 kroner (28 prosent av fradragbeløpet).

Reiser flere sammen i en bil, har hver av de som er i bilen rett til fradrag for distansen hjem/arbeid med kr 1,50/0,70 per km.

HVA ER FRADRAGSBERETTIGET YRKESREISE?

Reglene for hva som er

- **arbeidsreise** (privatreise, fradragberettiget i selvangivelsen etter en egenandel) og
- **yrkesreise** (fradragberettiget tjenestereise) hjem/arbeid er ganske innfløkte.

TIPS! Et hovedpunkt er at reise til ikke fast arbeidssted - også hjemmefra - er yrkesreise. Dermed kan du motta skattefri bilgodtgjørelse, evt føre aktuell km-sats for tjenestereise til fradrag. Det gjelder altså å ha klart for seg når du er på yrkesreise.

IKKE FAST ARBEIDSSTED

Som ikke fast arbeidssted regnes

- sted hvor skattyteren ikke normalt utfører arbeidet sitt,
- sted som ikke er arbeidssted i en periode på mer enn to uker
- særskilt sted for møte, kurs ol der skattyteren er deltaker
- sted hvor skattyteren ikke arbeider med enn 10 dager i inntektsåret

MØTE, KURS OL

Særskilt sted for møte, kurs ol der skattyteren er deltaker, regnes altså normalt som ikke-fast arbeidssted. Det er to unntak fra dette:

- møte- eller kursstedet er det samme som deltakerens faste arbeidssted ellers
- deltakeren oppholder seg på møte- eller kursstedet i mer enn to uker

I disse tilfellene regnes møte- eller kursstedet som fast arbeidssted.

Så lenge du i sammenheng med bierverv er på arbeidsstedet til oppdragsgiveren maks ti dager i året, er reisen dit yrkesreise, og du kan motta skattefri bilgodtgjørelse.

TIPS! Skattedirektoratet har utgitt brosjyren "Fradrag for reise mellom hjem og arbeid", som forteller det meste om disse reglene. Fås på skattekontoret, kan evt leses på eller lastes ned fra www.skatteetaten.no.

REISER, OPPHOLD

En næringsdrivende fører sine reisekostnader i forbindelse med virksomheten i Næringsoppgave 1 post 7700.

For en lønns-/oppdragstaker går reisekostnadene inn i minstefradraget i selvangivelsen, eventuelt i post 3.2.2 faktiske kostnader.

TIPS! Men arbeidstakeren skal føre merkostnader til kost og losji ved reiser eller arbeidsopphold borte fra hjemmet i selvangivelsens post 3.2.7. Disse kostnadene gir altså fradrag utenom minstefradraget.

For den næringsdrivende går alt inn i næringsregnskapet. Arbeidstakeren kan bruke satser til fradrag for kost, den næringsdrivende kan bare bruke bilag (kvitteringer). Se også DIETTGODTGJØRELSE og KOST- OG LOSJIUTGIFTER.

RETT TIL FRADRAG FOR EGNE REISER

Skattedirektoratets Lignings-ABC sier:

"Kostnader/merkostnader til studiereiser som er foretatt av hensyn til yrkesutøvelsen er fradragsberettiget. Forfattere vil feks ha krav på fradrag for slike kostnader i forbindelse med et konkret arbeid. Det innrømmes ikke fradrag for kostnader til reiser som bare skal gi generell inspirasjon."

Fradragsretten for kostnader til studiereiser, kongressdeltakelse, årsmøter, seminar, kurs, messer mv er altså definitivt knyttet til et faglig innhold som er relevant for den næringsdrivendes inntektsgivende virksomhet.

Derimot sier Lignings-ABC at det ikke er fradragsrett i forbindelse med emner av mer generell interesse, som feks samfunnspolitikk, lønnspolitikk eller foreningssaker.

Og videre: "Fordeling av reisekostnadene må foretas hvis reisen har både privat og yrkesmessig karakter."

MERK! Retten til fradrag er lik for arbeidstakere og næringsdrivende.

REPRESENTASJON, FRADRAGSBERETTIGET BEVERTNING AV FORRETNINGS- FORBINDELSER

Vil en næringsdrivende ha fradrag for bevertning av forretningsforbindelser og kontakter, er dette de vilkårene som må være oppfylt:

- du må være næringsdrivende
- kostnaden må knyttes til næringen
- bevertningen skjer på arbeidsstedet, eller dersom det ikke er mulig, på et spisested ikke langt unna
- det må ikke serveres brennevin (men øl og vin går)
- kostnadene til bevertningen kan ikke overstige 416 kroner per person (medregnet deg selv)

TIPS! Oppdragstaker/arbeidstaker har en mulighet til fullt fradrag for slik enkel bevertning ved først å dekke kostnadene og deretter få dem refundert fra aktuell oppdragsgiver/arbeidsgiver på grunnlag av originalbilag som går inn i oppdragsgiversregnskap. Da vil dette bli regnet som oppdragsgivers kostnader til representasjon og ikke medføre noe tillegg for oppdragstakeren.

STIPEND

Stipend er skattepliktig når det er så nær sammenheng mellom utført arbeid eller virksomhet og den fordel som er oppnådd gjennom stipendet at det er naturlig å se stipendet som fordel vunnet ved arbeid/virksomhet.

STIPEND SOM NÆRINGSINNTekt: FØRES HVOR - OG HVORDAN?

Stipend som er næringsinntekt oppgis i kode 401 i lønns- og trekkoppgaven (Utbetalinger mv til næringsdrivende).

Mottatt bruttobeløp føres til inntekt i næringsoppgaven.

Fradrag for kostnader ved bruk av stipendet går til fradrag i næringsoppgaven.

Både reise- og prosjektstipend betraktes her som inntekt i næring for mottakeren og blir behandlet skattemessig på samme måte.

MERK! Formelt skal regnskapet fra en slik stipendreise utelukkende basere kostnadene til kost på bilag, ikke satser. Det er imidlertid kjent en del tilfeller der skattekontoret ikke har tatt dette fullt så nøye når det har vært i stipendsammenheng.

Siden stipendbeløpet føres som inntekt og fradragberettigede stipendkostnader føres som kostnad i næringsoppgaven, vil et eventuelt underskudd på stipendet rett og slett gå inn som en del av det ordinære årsresultatet.

TIPS! Har du mottatt stipend i næring, medfører ikke det noen som helst rapportplikt overfor skattekontoret om bruken av stipendet. Du må bare sørge for at alle utgiftsbilag i ditt regnskap er tilgjengelige hvis det blir spurt etter dem - og at de dekker reelle kostnader som har med næringen din å gjøre.

STIPEND SOM LØNNSINNTekt: FØRES HVOR - OG HVORDAN?

Reisestipend - eller studie-/utdanningsstipend - som for en stor del skal dekke fradragberettigede kostnader for mottakeren, oppgis som trekkfritt stipend i kode 818 i lønns- og trekkoppgaven.

MERK! Bare et eventuelt overskudd på stipendet skal oppgis i selvangivelsen. Overskuddet føres i post 2.1.4. Legg ved en enkel oppstilling som viser hvordan overskuddet har oppstått.

I arbeidstakersammenheng går et eventuelt underskudd på stipend inn i minstefradraget/faktiske kostnader.

TIPS! Vi minner om at merkostnader til kost og losji i forbindelse med stipendreise/arbeidsopphold for arbeidstakere går til fradrag i post 3.2.7 - altså utenom minstefradraget - i den grad det er et underskudd, dvs at du har brukt et større beløp enn det stipendet lød på.

TREKKFRITT STIPEND

Mange næringsdrivende som står på flere ben - ofte i kunstneriske, kulturelle og andre frie sammenhenger - mottar stipend som stipendgiveren karakteriserer som "trekkfritt stipend" og oppgir i kode 818 i lønns- og trekkoppgaven.

Dette at stipendet er trekkfritt - altså at stipendgiveren ikke skal foreta forskuddstrekk i beløpet - blir av noen oppfattet som at stipendet er skattefritt.

Det er imidlertid feil.

Er det sammenheng mellom stipendmottakerens arbeid/virksomhet og tildelingen av stipendet - noe som absolutt er det vanligste i de tilfellene vi her tenker på - er stipendet skattepliktig.

TO MULIGHETER FOR FØRINGEN

Det er er to muligheter når det gjelder føringen:

- Stipendbeløpet - minus fradragsberettigede stipendutgifter - føres i **selvangivelsen** post 2.1.5 Annen arbeidsinntekt, eller
- Stipendbeløpet føres i sin helhet i **næringsoppgaven** post 3900 Andre driftsinntekter. Alle fradragsberettigede stipendutgifter føres i de respektive kostnadspostene i næringsoppgaven.

Så lenge samlede stipendutgifter samsvarer med stipendbeløpet, er det ingen forskjell mellom føringene i hva som "lønner seg" - skattemessig sett.

Er det ikke samsvar, blir det annerledes.

LAVERE UTGIFTER ENN STIPENDBELØP

Er stipendutgiftene **lavere** enn stipendbeløpet, gjelder følgende:

- **Ført i næringsoppgaven:** Du får tillegg i næringsinntekten for "overskuddet". Trygdeavgiften er 3,2 prosent høyere enn i lønnsinntekt.

- **Ført i selvangivelsen:** "Overskuddet" (som du har ført i post 2.15) blir en del av lønnsinntekten din. Det gis 38 prosent minstefradrag i lønnsinntekt opptil vel 200.000 kroner. Da skatter du i tilfelle kun av 62 prosent av overskuddet. 3,2 prosent lavere trygdeavgift.

MERK! Det gis 40 prosent minstefradrag i lønnsinntekt fra 2013.

HØYERE UTGIFTER ENN STIPENDBELØP

Er stipendutgiftene **høyere** enn stipendbeløpet, gjelder følgende:

- **Ført i næringsoppgaven:** Du får reelt fradrag for "underskuddet".
- **Ført i selvangivelsen:** "Underskuddet" inngår normalt som en del av minstefradrag i lønn - altså blir det ikke noe reelt fradrag.

OVERFØRING TIL ÅRET ETTER

Reise- eller studie-/utdanningsstipend som for en stor del skal dekke fradragsberettigede kostnader for mottakeren kan overføres til beskatning det påfølgende år hvis kostnadene i hovedsak først påløper da. Dette er kurant å få gjort, "av rimelighetshensyn", som det står i Lignings-ABC.

Også dersom stipendet delvis er brukt kan hele stipendet overføres til beskatning året etter. Gi melding til skattekontoret om denne overføringen.

Det er tidsnok å sende melding til skattekontoret sammen med selvangivelsen. Skriv under "Merknader" i selvangivelsen eller på eget vedlegg feks dette: "Reise-/studiestipend sånn-og-sånn på kroner så-og-så er mottatt fra den-og-den. Stipendet overføres til beskatning neste inntektsår da kostnadene i hovedsak vil påløpe da."

TIPS! Det er så godt som aldri hensiktsmessig å legge ved en "stipendrapport" til skattekontoret. Under "Merknader" i selvangivelsen kan du like gjerne skrive noe slikt som: "Reise-/studiestipend sånn-og-sånn på kroner så-og-så er mottatt fra den-og-den. Stipendet er brukt i sin helhet til fradragsberettigede kostnader. Bilag foreligger og kan legges fram om det ønskes." Dette er nok som dokumentasjon i første omgang.

TIPS! Sørg for å ha laget for deg selv en dokumentasjon over alle kostnader ved bruk også av reisestipend, i tilfelle det blir spørsmål. Et skikkelig oppsett fra din side er din beste garanti for at du får fradrag for stipendkostnader.

UNDERSKUDD

Underskudd kan naturligvis oppstå fordi kostnadene er høyere enn inntektene. Men det kan også skyldes at den næringsdrivende har kostnader ved et prosjekt lang tid før inntektene kommer.

Ligningsmyndighetene kan ikke kreve at det skal være sammenheng mellom kostnader og motsvarende inntekter samme år. Men du må forklare hvordan ting henger sammen hvis de spør.

Det underskudd du får ett år, trekkes fra i øvrige inntekter du måtte ha samme år, feks lønnsinntekt.

Kommer du ut i minus i selvangivelsen, skal minusbeløpet gå til fradrag i eventuell ektefelles inntekt.

Du kan også føre et restunderskudd, som ikke ble dekket av din egen (samt eventuell ektefelles) inntekt, videre til året etter og trekke det fra i inntekten(e) da.

Det vi har skrevet her gjelder både arbeidstakere og næringsdrivende.

MERK! Underskudd kan framføres inntil det er gitt fradrag for hele beløpet.

FØRES HVOR?

Årets underskudd i næringsinntekt føres i selvangivelsens post 3.2.19. Framførbart underskudd fra tidligere år føres i post 3.3.9.

Husk at fradrag ført i selvangivelsen bare har en effekt på opptil 28 prosent. Er underskuddet på 10.000 kroner, betyr det opptil 2800 kroner lavere skatt.

UTDANNINGSUTGIFTER

Også for næringsdrivende gjelder fradragsrett for utgifter til å vedlikehold sin utdanning eller kompetanse eller holde seg ajour med utviklingen i faget. Det er en helt klart forutsetning at du bruker den aktuelle utdanningen i næringsvirksomheten.

Dermed: En næringsdrivende som bekoster egne oppdateringskurs kan trekke fra kostnadene i næringsregnskapet som vanlige driftskostnader.

"På tilsvarende måte er det også fradragsrett for utdanningskostnader for personer som driver næringsvirksomhet på grunnlag av en utdanning som var tilstrekkelig ved oppstart, men må skaffe seg tilleggsutdanning på grunn av nye kompetansekrav som vilkår for å kunne fortsette næringsvirksomheten, som feks autorisasjonsordninger." (Nærings-Nøkkelen, Skattebetalerforeningen).

Men: En næringsdrivende har ikke rett til å trekke fra grunn- eller videreutdanning ut fra et ønske om å forbedre sine kunnskaper innenfor det aktuelle arbeidsfeltet. Hovedregelen er kort og godt: Det er ikke rett til fradrag for utdanningskostnader.

AJOURFØRING - IKKE VIDEREUTDANNING

Det blir svært ofte opp til skattyteren å dokumentere at kostnadene er ajourføring i yrket og ikke videreutdanning.

Begrepet videreutdanning omfatter også tilleggsutdanning, spesialisering, kompetansekurs osv.

Regelen om at du ikke får fradrag for grunn- eller videreutdanning gjelder også om utdanningen tas som flere korte kurs, kveldskurs ved siden av arbeidet mv.

HVILKE KOSTNADER DEKKES?

De kostnader som det vanligvis vil kunne bli aktuelt å kreve fradrag for er ifølge Lignings-ABC:

- kostnader til undervisning feks skolepenger, eksamensavgift, skolebøker ol knyttet til studiet
- reisekostnader fra det permanente eller midlertidige bosted til studiested
- merkostnader ved opphold utenfor hjemmet i de tilfeller skattyter på grunn av utdanningen må bo utenfor sitt egentlige hjem, herunder besøksreiser til hjemmet
- kostpris/avskrivning på formuesgjenstander brukt i utdanning (skattyteren må sannsynliggjøre at gjenstanden - eksempelvis pc'en - hovedsakelig nyttes i virksomhet eller yrke)

UTLANDET

Penger mottatt fra oppdragsgiver, samarbeidspartner, kunde ol i utlandet er normalt like skattepliktige som om betaleren hadde holdt til her i landet.

Har du inntekt eller formue (eller gjeld) fra utlandet, skal du alltid krysse av post 1.5.6 i selvangivelsen, også om formuen eller inntekten ikke skal beskattes i Norge. Dette gjelder også royalty ol.

Opplysningene føres inn i skjema RF-1231 og legges ved selvangivelsen.

Er det opplysninger som ikke kan føres i skjemaet, brukes merknadsfeltet i selvangivelsen eller eget ark.

Lønn mv fra annet nordisk land skal føres i skjema RF-1150.

Lønn og annen godtgjørelse tjent opp i utlandet (kodene 113 og 136 brukes av norske arbeidsgivere) føres dessuten i post 2.1.1 i selvangivelsen.

Du skal også oppgi lønn fra utenlandsk arbeidsgiver som ikke har levert lønns- og trekkoppgave.

TIPS! Mener du at inntekten ikke er skattepliktig til Norge, skal du redegjøre for hvorfor på et eget ark. Samtidig lar du være å føre beløpene inn i selvangivelsen.

Skattepliktig inntekt og formue i utlandet føres i de aktuelle postene i selvangivelsen.

ÅNDSVERK? PATENT? FORDELE INNTEKTEN?

Opphavsmannen til åndsverk eller patentert oppfinnelse kan på visse vilkår kreve sin samlede inntekt fordelt over tre år - årets inntekt pluss de to årene foran. Dette kan være gunstig fordi en slik utjevning av inntekten i noen tilfeller kan bety lavere skatt.

Skjematisk sett kan en fordeling over tre år skje feks slik som dette:

- Skattepliktig personinntekt per år før fordeling:
100.000 + 100.000 + 400.000 (tilsammen 600.000)
- Skattepliktig personinntekt per år etter fordeling:
200.000 + 200.000 + 200.000 (tilsammen 600.000)

Kreves inntekt i år 3 fordelt over tre år, berører dette ligningen for år 3, år 2 og år 1.

HVA ER ÅNDSVERK?

Etter åndsverksloven forstås med åndsverk litterære, vitenskapelige eller kunstneriske verk av enhver art, og uansett uttrykksmåte og uttryksform, f.eks.:

- skrifter av alle slag
- muntlige foredrag
- sceneverk, slik som:
 - dramatiske verk
 - musikkdramatiske verk
 - koreografiske verk
 - pantomimer
 - hørespill
- musikkverk, med eller uten tekst
- filmverk
- fotografiske verk, se nedenfor
- malerier, tegninger, grafikk og lignende billedkunst
- skulpturer av alle slag
- bygningskunst, så vel tegninger og modeller som selve byggverket
- billedvev og gjenstander av kunsthåndverk og kunstindustri, både forbildet og selve verket
- kart, samt tegninger og grafiske og plastiske avbildninger av vitenskapelig eller teknisk art
- datamaskinprogrammer
- oversettelser og bearbeidelse av verk som nevnt ovenfor.

Utenfor bestemmelsen faller:

- utøvende kunstnerisk arbeid f.eks. som skuespiller, sanger eller musiker og
- utøvende teknisk eller vitenskapelig arbeid som ikke resulterer i noe objekt for opphavsrett, slik som utøvelse av teknisk eller annen faglig bistand f.eks. ingeniør, advokat, revisor e.l.

En skattyter i vitenskapelig undervisningsstilling, f.eks. en professor, antas heller ikke å komme inn under bestemmelsene for forelesninger og andre verk som han/hun utarbeider i forbindelse med sin stilling og som han/hun ikke får godtgjort på annen måte enn gjennom den faste lønna. Tilsvarende antas også å gjelde f.eks. for de arbeider som en arkitekt utfører i fast lønnet stilling. Iscenesetting vil i de fleste tilfelle falle utenfor bestemmelsen.

For fotografier må en skille mellom fotografiske verk og fotografiske bilder. Fotografiske bilder er ikke åndsverk, se åndsverksloven § 1, 3. ledd, og § 43A, og gir ikke grunnlag for fordeling etter bestemmelsen i sktl. § 14-80. Grensen mellom fotografiske verk (som er et åndsverk) og fotografiske bilder bestemmes av hvorvidt den innsats som ligger bak fotografiet anses skapende. F.eks. vil et bilde tatt av et automatisk kamera for overvåking ikke være et fotografisk verk.

PATENTERT OPPFINNELSE

Patentert oppfinnelse er oppfinnelse som er beskyttet ved at det er tatt ut patent etter lov av 15. desember 1967 nr. 9 om patenter. Ordningen administreres av Patentstyret.

Mønster etter lov av 29. mai 1970 nr. 33 om mønster anses ikke som en patentert oppfinnelse, og faller dermed utenfor området for dette emnet. Med mønster menes forbildet for en vares utseende (design) eller for et ornament.

HVEM ER OPPHAVSMANN?

Opphavsmann er den som har skapt åndsverket eller funnet opp den patentbeskyttede oppfinnelsen, og som opphavsretten utledes fra. Inntekt fra åndsverk eller patentert oppfinnelse hos opphavsmannens rettsetterfølger omfattes ikke av bestemmelsen.

UNDER TOPPSKATTNIVÅ

TIPS! Fordeling over tre år ved år 3-ligningen er gunstig dersom du i ett eller to av årene år 2 og år 1 har hatt en personinntekt under toppskattnivå og i tillegg kommer godt over toppskattgrensen i år 3. Dermed kan samlet toppskatt reduseres.

Det er en forutsetning at du har inntekt av åndsverk det året du krever fordeling, men det er ikke noe krav at du har hatt slik inntekt i de to foregående årene.

Videre må samlet inntekt ha økt kraftig i forhold til gjennomsnittet for de to tidligere år. Det antydes minst 25 prosent økning. Men det godtas mindre økning hvis du i ett av de to foregående år har hatt så lav inntekt at du ikke har hatt nytte av personfradrag og særfradrag.

Økningen i samlet inntekt må til en viss grad skyldes åndsverkinntekten, som heller ikke må utgjøre noen uvesentlig del av din samlede inntekt. Har åndsverkinntekten ikke økt, foretas ikke fordeling.

TIPS! Du må sette fram krav om fordeling når du leverer selvangivelsen. Be ligningskontoret foreta en slik fordeling bare hvis de finner at det vil gi mindre skatt samlet for årene 1, 2 og 3.

Trygdeavgiften for de enkelte år berøres ikke av fordeling. Fradragposter for tidligere år korrigeres ikke. Skattefradrag for BSU i de to tidligere år berøres ikke.

FORDELING PÅ NY

Du kan også kreve fordeling på ny, feks året etter at det ble foretatt fordeling forrige gang. La oss si at du fikk foretatt fordeling pga åndsverkinntekt ved år 2-ligningen, og at dette også er aktuelt å kreve ved år 3-ligningen.

Da skjer følgende ved år 3-ligningen: Det er de opprinnelige (faktiske) årsinntektene i år 1 og år 2 (samt år 3) som avgjør om kravet til vesentlig inntektsøkning er oppfylt. Det er første betingelse.

Men selve fordelingen over tre år ved år 3-ligningen vil skje ut fra gjennomsnittsårsinntekten (som ble beregnet ved fordelingen for ett år siden) for årene 1 og 2, mens år 3 kommer inn i bildet med faktisk inntekt.